МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № 6
від «20» січня 2025 року

Завідувачка кафедри:
Воробйова О.С.
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

ПРОФЕСІЙНА ЛЕКСИКА ФАХІВЦІВ З КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТИ

Виконавець:
Студентка VI курсу, групи 601-ФФ
Приходько Аліна Юріївна

Керівник роботи:
Пєшкова Тетяна Віталіївна
кандидат філологічних наук, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:
Д. філол. н., доцент кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка Оленяк М.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:
за національною шкалою:
_____
кількість балів, ECTS:
_____
Підпис керівника
_____

Полтава – 2025

РЕФЕРАТ

МР: 95 с., 4 табл., 79 джерел.

Об’єкт дослідження – англомовна професійна лексика фахівців з комп’ютерних технологій.

Предмет дослідження – структурна та семантична парадигми англомовної професійної лексики сфери комп’ютерних технологій, а також особливості її відтворення українською мовою.

Мета роботи – дослідити професійну лексику фахівців з комп'ютерних технологій з точки зору її структурно-семантичної організації та перекладацьких аспектів.

Методи дослідження – метод аналізу та узагальнення, описовий метод, методика безпосередніх складників, метод компонентного аналізу, метод перефразування, контекстологічний і дистрибутивний аналіз, метод перекладацького аналізу.

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто теоретичні аспекти функціонування та перекладу професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій.

У другому розділі роботи увагу сфокусовано на досліджені практичних аспектів функціонування та перекладу професійної комп’ютерної лексики, а саме, складено структурну та семантичну класифікації відповідних професіоналізмів; систематизовано та проілюстровано способи їх передачі українською мовою.

Розділи супроводжуються загальними висновками, в яких найбільш стисло й аргументовано висвітлюються підсумки проведеного дослідження.

ПРОФЕСІЙНА ЛЕКСИКА, КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ, КЛАСИФІКАЦІЯ, СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА, СПОСІБ ПЕРЕКЛАД.

ЗМІСТ

ВСТУП ……... 4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ ……..… 7
1.1. Визначення професійної лексики …….. 7
1.2. Характеристика лексичних одиниць у спеціалізованій мові ….. 12
1.3. Роль професійної лексики у професійній діяльності ……... 15
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРЕКЛАД ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ ФАХІВЦІВ З КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ……... 24
2.1. Аналіз джерельної бази дослідження …… 24
2.2. Структурно-семантична характеристика професіоналізмів комп’ютерної сфери ……... 28
2.2.1. Структурні особливості комп’ютерних професіоналізмів ……... 28
2.2.2. Семантика професіоналізмів комп’ютерної галузі …… 39
2.2.3. Семантичні зміни в професійній лексиці комп'ютерних технологій …….. 51
2.3. Особливості перекладу професійної лексики фахівців з комп’ютерних технологій ……..... 61
2.3.1. Проблеми перекладу термінів комп'ютерних технологій 61
2.3.2. Методи та стратегії перекладу професійної лексики ….. 65
2.3.3. Аналіз перекладів професіоналізмів з галузі комп'ютерних технологій ……..... 76
2.4. Використання термінів у професійному спілкуванні ……..... 79
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ …….. 85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ……..... 88

ВСТУП

Розвиток інформаційних технологій та інноваційні зміни у різних галузях життєдіяльності людини сприяють формуванню нової професійної лексики, яка є невід'ємною частиною спеціалізованої комунікації фахівців з комп'ютерних технологій. Професійна мова ІТ-фахівців відзначається специфічною термінологією, багатством неологізмів та використанням запозичень, що вимагає ретельного аналізу як з точки зору структурно-семантичних характеристик, так і перекладацьких аспектів. Актуальність дослідження професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій обумовлена її значною роллю у забезпеченні точності та ефективності комунікації в процесі роботи з інформаційними системами, програмним забезпеченням та комп'ютерними мережами.

Ступінь вивченості даної теми засвідчує інтерес багатьох науковців до вивчення термінології у сфері комп'ютерних технологій. Зокрема, помітний внесок зробили такі дослідники, як О. В. Левадська, Л. О. Калашникова та інші, які аналізували структурні особливості та специфіку перекладу англомовних комп'ютерних термінів [37]. Проте, питання комплексного аналізу структурно-семантичних характеристик та перекладацьких труднощів залишаються недостатньо вивченими, що обумовлює потребу в подальших дослідженнях та актуальність цієї кваліфікаційної роботи.

Об'єктом дослідження є професійна лексика, яку використовують фахівці з комп'ютерних технологій.

Предметом дослідження є структурно-семантичні особливості професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій та проблеми її перекладу.

Метою даної роботи є вивчення професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій з точки зору її структурно-семантичної організації та перекладацьких аспектів.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

1) проаналізувати наукові підходи до вивчення професійної лексики у сфері комп'ютерних технологій;

2) охарактеризувати структурні та семантичні особливості професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій;

3) дослідити труднощі перекладу термінів, пов’язаних з інформаційними технологіями;

4) розробити рекомендації для перекладачів щодо роботи з професійною лексикою фахівців з комп'ютерних технологій.

Методологія дослідження ґрунтується на комплексному підході, що поєднує елементи порівняльного, структурного та семантичного аналізу. Під час вивчення професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій використовувалися загальнонаукові методи аналізу, узагальнення та описовий метод, а також методи лінгвістичного аналізу термінології, що включають аналіз структурних особливостей, визначення семантичних зв’язків та вивчення контекстуального вживання термінів, а саме методика безпосередніх складників, метод компонентного аналізу, метод перефразування, контекстологічний і дистрибутивний аналіз. Крім того, для дослідження перекладацьких аспектів застосовувалися методи порівняння оригінальних текстів з їх перекладами, а також вивчення типових перекладацьких трансформацій, що використовуються для передачі специфічної термінології, які можна об’єднати під назвою метод перекладацького аналізу.

Наукова новизна роботи полягає у вивченні структурно-семантичних характеристик професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій у контексті її перекладацьких труднощів. Робота розкриває специфіку термінології, яка часто зазнає змін через вплив англійської мови, та пропонує аналіз нових тенденцій у формуванні термінології. Дослідження також включає розробку рекомендацій для перекладачів, що працюють з комп'ютерними термінами, з урахуванням сучасних перекладацьких викликів.

Теоретичне значення дослідження полягає в його внеску в розвиток теорії термінології та перекладознавства. Робота доповнює знання про структурно-семантичні особливості професійної лексики та специфіку перекладу термінів у галузі інформаційних технологій, що розширює можливості теоретичного аналізу мовних явищ в умовах інтенсивного розвитку технічних дисциплін.

Практична цінність дослідження полягає в його корисності для фахівців з перекладу, які працюють з професійною лексикою у сфері комп'ютерних технологій. Результати роботи можуть бути використані як матеріал для навчальних курсів з перекладу спеціальної літератури, галузевих текстів, а також для розробки практичних рекомендацій, що полегшують переклад термінів та допомагають уникнути типових помилок.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), загальних висновків та списку використаних джерел.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної наукової проблематики; визначаються об’єкт та предмет дослідження, його мета та завдання, методи дослідження; описується матеріал дослідження, окреслюються наукова новизна, теоретичне та практичне значення наукової розвідки.

Перший розділ роботи фокусує увагу на розгляді теоретико-методологічних засад дослідження професійної лексики у сфері комп’ютерних технологій.

Другий розділ присвячено практичному аналізу досліджуваного лексичного матеріалу, а саме його структурно-семантичних характеристик та особливостей перекладу із застосуванням комплексного підходу; пропонуються відповідні практичні висновки та узагальнення.

Загальний обсяг роботи становить 95 сторінок, бібліографія містить 79 джерел використаної літератури. В якості ілюстративного матеріалу роботи використовуються 4 таблиці.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ

1.1. Визначення професійної лексики

Професійна лексика, також відома як термінологія, є важливою частиною будь-якої професійної сфери, оскільки саме через неї відбувається комунікація між фахівцями. Вона забезпечує точність і чіткість у вираженні думок, що особливо важливо у спеціалізованих галузях, де некоректне тлумачення термінів може призвести до значних непорозумінь або навіть серйозних помилок. Наприклад, в медицині чи інженерії правильне вживання термінів є життєво важливим, адже від цього залежить ефективність роботи, злагодженість дій та якість результатів [24].

Професійна лексика не лише полегшує процес комунікації, але й сприяє розвитку спеціалізованих знань і технологій. Кожна професійна галузь постійно оновлюється, з'являються нові інструменти, методики та концепції, для яких необхідно знаходити відповідні мовні засоби. Термінологія стає основою для створення нових понять, а отже, є ключовим елементом у процесі пізнання та впровадження нововведень.

Науковці розглядають професійну лексику як особливу систему лексичних одиниць, яка формується на основі специфічних понять, явищ і процесів, притаманних тій чи іншій професійній діяльності. Ці лексичні одиниці можуть бути як вузькоспеціалізованими термінами, що мають чітке значення в певному контексті, так і загальновживаними словами, що набувають особливого значення в професійному середовищі. Важливо зазначити, що терміни часто мають сувору логічну структуру та визначені межі вживання, що робить їх системними й передбачуваними у використанні.

Отже, професійна лексика не є просто набором спеціальних слів, а функціонує як ціла система, що відображає особливості певної професії, її цінності, технології та методи. Через неї відбувається не лише обмін

інформацією, але й інтеграція нових знань у професійні спільноти, що робить її невід'ємним компонентом будь-якої галузі діяльності.

Ппрофесійну лексику можна також визначити як сукупність термінів, які об'єднані на основі спільних тематичних, структурних і функціональних характеристик, що робить її чітко організованою системою. Важливим аспектом її підходу є акцент на структурній і семантичній організації термінів. Це означає, що терміни у певній професійній сфері не просто існують як окремі мовні одиниці, а формують стійку систему, яка відображає логіку й послідовність професійної діяльності. Структурна організація дозволяє кожному терміну займати своє місце в системі понять, що забезпечує узгодженість і точність у професійному спілкуванні. Семантична складова також важлива, оскільки кожен термін має чітко визначене значення, яке відповідає конкретним процесам і явищам у професійній сфері. Таким чином, професійна лексика є не просто набором термінів, а логічно впорядкованою системою понять, яка відіграє важливу роль у розвитку й підтримці наукових знань та технологій [13].

В. М. Лейчик у своїх дослідженнях розширює це визначення, підкреслюючи, що професійна лексика включає не тільки терміни, але й професійні жаргонізми, що вживаються у вузькому колі фахівців. Він акцентує на тому, що професійна лексика є своєрідним словниковим запасом певної професійної групи, що відображає специфіку їхньої діяльності. Лейчик зазначає, що професійна лексика містить не лише вузькоспеціалізовані терміни, які мають обмежене використання у вузькому професійному контексті, але й загальновживані слова, які у цьому контексті отримують нові, спеціалізовані значення. Наприклад, загальновживане слово може мати значення, що змінюється залежно від того, як його використовують у конкретній професійній сфері. Це дозволяє фахівцям не лише користуватися складною термінологією, але й легко адаптувати загальні мовні одиниці до своїх професійних потреб, роблячи комунікацію більш гнучкою та ефективною [58].

Ю. О. Карпенко звертає увагу на те, що професійна лексика формується як наслідок розвитку професійних знань і має важливу комунікативну функцію. Він вважає, що професійна лексика слугує ключовим інструментом для передачі інформації у професійному середовищі, де важливі не лише знання, а й можливість їх чіткого і точного вираження. У його дослідженнях підкреслюється, що ефективна комунікація між фахівцями може бути досягнута тільки за умови, що використовуються правильні терміни, які відображають специфіку роботи в конкретній сфері. Дослідник також зазначає, що професійна лексика складається не лише з термінів, але й з напівтермінів, неологізмів і інших мовних одиниць, що виникають у процесі розвитку професійних знань. Напівтерміни часто мають специфічне значення, яке може варіювати залежно від контексту, а неологізми відображають нові концепції або явища, що виникають у процесі еволюції професійних знань. Ці мовні одиниці допомагають фахівцям точно описувати процеси і явища, що відбуваються в їхній діяльності, забезпечуючи чіткість і зрозумілість комунікації [19].

Таким чином, визначення професійної лексики охоплює кілька аспектів: вона включає не лише терміни, а й інші лексичні одиниці, що використовуються в професійному контексті. Всі дослідники, зокрема Степанов, сходяться на думці, що професійна лексика є важливим інструментом для забезпечення ефективної комунікації у спеціалізованих сферах, де необхідні точність та системність у використанні лексичних одиниць. Ця багатогранність професійної лексики сприяє глибшому розумінню специфіки професійної діяльності та дозволяє фахівцям ефективно взаємодіяти в своїх відповідних галузях.

Професійна лексика відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної комунікації в різних галузях діяльності, відображаючи специфіку понять, процесів та явищ кожної сфери. Вона є ключовим інструментом для передачі знань і розвитку технологій, оскільки дозволяє фахівцям чітко й точно обмінюватися інформацією, що сприяє розвитку професійних спільнот.

Професійна термінологія має свою унікальну структуру, яка забезпечує її передбачуваність та точність у використанні [36]. В таблиці 1.1. наведені основні аспекти професійної лексики та її функціональні характеристики.

Табл. 1.1

Функціональні характеристики професійної лексики

Характеристика	Опис
Точність та зрозумілість	Професійна лексика забезпечує чітке та точне спілкування між фахівцями, що є важливим для уникнення непорозумінь та помилок у роботі.
Розвиток знань та технологій	Сприяє обміну інформацією та впровадженню нових технологій і методів у професійній діяльності.
Система лексичних одиниць	Лексика включає терміни та загальновживані слова, що набувають спеціальних значень у професійному контексті.
Специфічність галузі	Відображає специфіку понять, явищ і процесів певної професійної сфери, дозволяючи структурувати знання та покращувати професійну комунікацію.
Структурність та передбачуваність	Терміни мають чітку логічну структуру та межі вживання, що робить їх системними й полегшує використання в різних професійних контекстах.

Професійна лексика забезпечує ефективну комунікацію між фахівцями певної галузі завдяки чіткості й однозначності термінів. Це надзвичайно важливо в спеціалізованих сферах, де точність використання термінів безпосередньо впливає на якість роботи та результативність взаємодії. Наприклад, у медицині або інженерії будь-яка помилка у вживанні терміна може призвести до серйозних наслідків, тому використання професійної лексики є обов'язковим для уникнення можливих непорозумінь і неправильного тлумачення інформації. Ця властивість також сприяє спрощенню комунікації, оскільки всі учасники професійного середовища використовують однаковий набір термінів, який є зрозумілим і однозначним для кожного [1].

Професійна лексика відіграє важливу роль у розвитку інновацій і технологій, оскільки вона є мовним засобом, що допомагає фахівцям обмінюватися новими знаннями та ідеями. У кожній професійній сфері з розвитком нових технологій і наукових відкриттів виникають нові терміни, що описують ці досягнення. Завдяки постійному оновленню термінології, фахівці можуть спілкуватися щодо останніх тенденцій, обмінюватися досвідом та застосовувати новітні методики у своїй роботі. Цей процес також стимулює інтеграцію нових технологій, що безпосередньо впливає на ефективність і конкурентоспроможність професійних спільнот.

Професійна лексика формується на основі різноманітних лексичних одиниць, які включають як вузькоспеціалізовані терміни, так і загальновживані слова, що набувають спеціального значення в певному контексті. Терміни являють собою найбільш чіткі та структуровані мовні одиниці, що точно описують певні поняття та процеси в межах конкретної професії. Загальновживані слова, у свою чергу, можуть набути додаткових значень у професійному середовищі. Наприклад, слово "мережа" у загальному контексті може означати сукупність об'єктів, але у сфері комп'ютерних технологій воно використовується для опису специфічних взаємозв'язків між комп'ютерами та іншими пристроями. Важливим є те, що вся ця система лексичних одиниць функціонує як єдине ціле, забезпечуючи точність і зрозумілість комунікації [62].

Професійна лексика кожної галузі відображає специфічні поняття, явища та процеси, характерні лише для цієї сфери діяльності. Термінологія розробляється з урахуванням унікальних аспектів певної професійної діяльності, що дозволяє фахівцям комунікувати ефективно, без необхідності пояснювати базові поняття. Це важливо, оскільки специфічність галузі відображає унікальність знань, методик і технологій, що використовуються в певній сфері. Наприклад, у юридичній сфері існує велика кількість термінів, які є зрозумілими лише фахівцям у праві. Таким чином, професійна лексика є не просто засобом комунікації, але й інструментом, що допомагає

організувати знання та структурувати інформацію у професійному середовищі.

Однією з важливих властивостей професійної лексики є її структурованість, що дозволяє легко передбачати вживання термінів у різних контекстах. Терміни мають чітко визначені логічні межі й формують стійку систему, яка підпорядковується певним правилам. Завдяки цьому їх використання стає передбачуваним, що дозволяє мінімізувати можливість помилок або неправильного тлумачення. Структурність термінології також дозволяє організувати її у вигляді класифікацій, де кожен термін займає своє місце, що полегшує процес навчання та запам'ятовування фахівцями нових понять.

1.2. Характеристика лексичних одиниць у спеціалізованій мові

Спеціалізована мова, яка виникає внаслідок розвитку певних професій або наукових дисциплін, характеризується наявністю унікальних лексичних одиниць. Ці одиниці виконують важливу функцію точного опису понять, явищ та процесів, специфічних для конкретної галузі. Оскільки спеціалізована мова формується у відповідь на потреби фахівців, вона відображає специфіку їхньої діяльності і слугує засобом обміну знаннями та інформацією. Дослідження характеристик лексичних одиниць у спеціалізованій мові є надзвичайно актуальним, оскільки ці одиниці забезпечують ефективну комунікацію між фахівцями, що, в свою чергу, сприяє розвитку відповідної дисципліни і підвищує професійну компетентність [71].

Лексичні одиниці в спеціалізованій мові можна розподілити на *терміни*, *напівтерміни*, *неологізми* та *жаргонізми*. Термінологія є основною складовою частиною спеціалізованої мови, адже вона забезпечує точність і однозначність у комунікації. Термін визначається як слово або словосполучення, що має специфічне значення в межах певної галузі знань.

Наприклад, у медичній сфері терміни, такі як "гемоглобін" або "лікування", мають чітко визначене значення, яке не підлягає інтерпретації. У спеціалізованій мові існує кілька типів лексичних одиниць, які відіграють важливу роль у забезпеченні точності та ефективності професійної комунікації.

У спеціалізованій мові існує кілька типів лексичних одиниць, які відіграють важливу роль у забезпеченні точності та ефективності професійної комунікації [17].

Табл. 1.2

Типи лексичних одиниць у спеціалізованій мові

Тип лексичної одиниці	**Визначення**	**Приклади**
Терміни	Слова або словосполучення, що мають специфічне значення в межах певної галузі знань.	*гемоглобін*, *код* (в програмуванні), *ДНК* (в біології)
Напівтерміни	Слова, які використовуються в професійному контексті, але не є строго визначеними термінами; їх значення може варіюватися.	*процес*, *система*, *файл*
Неологізми	Слова або вирази, що виникають унаслідок нових відкриттів або змін у технологіях і практиках.	*блокчейн*, *штучний інтелект*, *краудфандинг*
Жаргонізми	Специфічні вирази або терміни, які є зрозумілими тільки для представників певної професії; часто використовуються для неформального спілкування.	*глюк*, *хак*, *баг*

Напівтерміни, на відміну від термінів, є словами, які використовуються в професійному контексті, але не є строго визначеними термінами. Вони можуть мати значення, що варіюється залежно від контексту, і часто

використовуються для опису специфічних ситуацій або процесів. Наприклад, слово "процес" може мати різні значення в контексті юриспруденції, виробництва чи програмування.

Неологізми виникають унаслідок нових відкриттів або змін у технологіях і практиках, і вони мають важливе значення для розвитку терміносистеми. З появою нових технологій у галузі інформаційних технологій, таких як "блокчейн" або "штучний інтелект", з'являються нові терміни, які швидко входять у вжиток і стають невід’ємною частиною спеціалізованої мови [33].

Жаргонізми, які часто вживаються в колах фахівців, додають елемент неформальності до спеціалізованої мови. Вони можуть містити специфічні вирази або терміни, які є зрозумілими тільки для представників певної професії. Наприклад, в ІТ-сфері терміни на кшталт "глюк" (помилка) або "хак" (досвідчений користувач комп'ютера) можуть бути використані у спілкуванні між фахівцями, але не завжди зрозумілі для широкої аудиторії.

Отже, лексичні одиниці в спеціалізованій мові відрізняються різноманітністю та функціональністю. Вони сприяють точному вираженню думок, забезпечуючи ефективну комунікацію та взаєморозуміння між фахівцями, що є необхідною умовою для розвитку професійних знань та технологій.

Характеристика лексичних одиниць у спеціалізованій мові відображає її складність і багатогранність, оскільки кожен термін чи інша лексична одиниця відіграє важливу роль у професійній комунікації. Професійна лексика охоплює не лише терміни, але й напівтерміни, неологізми та жаргонізми, кожен з яких має свої особливості та функції у конкретній галузі знань. Термінологія, як найбільш структурована частина професійної мови, забезпечує чіткість і однозначність у передачі інформації між фахівцями. Наприклад, у правничій сфері термін "контрактація" має специфічне значення і чітко визначає форму господарської угоди [19].

Напівтерміни – це слова, що не завжди мають усталене значення і можуть варіюватися в залежності від контексту. Наприклад, у технічній галузі слово "потужність" може означати різні показники залежно від конкретної галузі: в електротехніці це може бути електрична потужність, а в механіці — механічна. Неологізми, навпаки, виникають під впливом нових технологічних відкриттів або змін у практиці. Вони часто відображають нові поняття та процеси, що ще не мають сталого визначення. Наприклад, термін "фінтех" є неологізмом, який об'єднує фінансові технології та інновації, що з'явилися відносно недавно.

Жаргонізми є неформальною частиною спеціалізованої мови, яка використовується переважно в усному спілкуванні між фахівцями, додаючи до неї певний емоційний або стилістичний відтінок. Наприклад, в IT-середовищі можна зустріти слово "баг", яке описує помилку в програмному забезпеченні, хоча це слово є жаргонізмом [12].

Таким чином, різні типи лексичних одиниць виконують свої специфічні функції в професійній комунікації, сприяючи розвитку спеціалізованих знань і підвищенню якості обміну інформацією між фахівцями. Розуміння цих аспектів є необхідним для того, щоб професіонали різних галузей могли ефективно взаємодіяти і досягати успіху в своїй діяльності.

1.3. Роль професійної лексики у професійній діяльності

Професійна лексика виконує низку важливих функцій у професійній діяльності, що робить її ключовим інструментом для забезпечення точного й ефективного спілкування між фахівцями. Її роль особливо значуща в галузях, де важлива чіткість термінів, таких як наука, техніка, медицина, право, економіка та інші високоспеціалізовані сфери. Розуміння й використання професійної лексики безпосередньо впливає на якість виконання роботи, злагодженість процесів і професійний розвиток [66].

Таблиця 1.3. ілюструє основні аспекти ролі професійної лексики у професійній діяльності. Вона підкреслює важливість точності комунікації, покращення співпраці, запобігання помилкам, стандартизацію процесів та полегшення навчання, що є ключовими для успішного функціонування професійних спільнот. Усі ці фактори взаємопов'язані і формують основу ефективної комунікації у спеціалізованих сферах.

Табл. 1.3

Роль професійної лексики у професійній діяльності

Аспект	Опис	Приклад
Точність комунікації	Використання узгоджених термінів забезпечує точне розуміння між фахівцями.	У медицині лікарі використовують терміни для діагнозів.
Покращення співпраці	Узгоджена термінологія полегшує спільну роботу та обговорення у проектах.	У наукових дослідженнях фахівці обговорюють дані з єдиною термінологією.
Запобігання помилкам	Чіткі визначення термінів зменшують ризик непорозумінь і помилок у роботі.	У праві юристи використовують однакові терміни для міжнародних справ.
Стандартизація процесів	Використання усталених термінів у професійних процесах забезпечує передбачуваність результатів.	У технічних дисциплінах терміни визначають етапи виконання проекту.
Полегшення навчання	Наявність чіткої термінології сприяє ефективному навчанню нових фахівців.	Студенти в медичних університетах вивчають терміни для майбутньої практики.

Стандартизація комунікації є однією з найважливіших функцій професійної лексики, яка значно впливає на ефективність взаємодії між фахівцями. У межах певної галузі, коли вживаються однакові терміни з чіткими та усталеними визначеннями, це створює умови для узгодженості в передачі інформації. Така стандартизація є особливо важливою у контексті

міжнародного співробітництва, де фахівці з різних країн повинні спілкуватися без ризику непорозумінь [54].

Використання стандартизованих термінів має кілька переваг. По-перше, це забезпечує точність у комунікації. Наприклад, у медицині лікарі, які працюють в різних країнах, можуть використовувати однакові терміни для опису діагнозів і методів лікування. Це означає, що один лікар може швидко зрозуміти, з якою проблемою стикається пацієнт, навіть якщо він прибув з іншої країни. Таке узгодження допомагає знизити ризик помилок, які можуть виникнути внаслідок неправильного тлумачення термінів.

По-друге, стандартизація сприяє підвищенню якості спільних проєктів. Наприклад, у наукових дослідженнях, де фахівці з різних дисциплін працюють над спільними завданнями, використання однакової термінології полегшує обговорення і аналіз отриманих даних. Коли всі учасники проекту говорять "однією мовою", це значно полегшує координацію дій та досягнення консенсусу.

Стандартизація комунікації важлива не лише в медицині, але й у багатьох інших сферах. У праві, наприклад, використання чітко визначених термінів допомагає юристам з різних країн працювати над справами, які можуть включати міжнародні елементи. Це сприяє зрозумілості та передбачуваності правових процесів. У технічних дисциплінах стандартизація термінів забезпечує правильне виконання інженерних проектів і запобігає потенційним помилкам у конструкціях [73].

Отже, стандартизація професійної мови є важливою умовою для успішної та злагодженої командної роботи. Вона дозволяє фахівцям з різних галузей працювати разом, обмінюватися ідеями та досягати спільних цілей. Без чіткої та узгодженої термінології ризики непорозумінь та помилок зростають, що може негативно вплинути на результати роботи. Тому важливо не лише розвивати професійну лексику, але й активно впроваджувати стандартизацію термінів у професійній діяльності для покращення комунікації та ефективності співпраці.

Професійна лексика виконує важливу освітню функцію, оскільки вона є основним засобом передачі знань у процесі навчання. Вона не лише забезпечує студентів термінами, але й формує основу для розуміння специфіки різних галузей. У навчальних програмах, наприклад, для медиків, інженерів чи юристів, значна частина курсу присвячена термінології, що дозволяє майбутнім спеціалістам оволодіти необхідними знаннями та навичками.

Під час навчання студенти вивчають не тільки терміни, але й контекст їх використання, що допомагає формувати цілісне уявлення про предмет. Це сприяє глибшому розумінню основних концепцій, що лежать в основі їхньої професійної діяльності. Наприклад, майбутні лікарі вивчають не лише терміни, пов’язані з анатомією та хворобами, але й засвоюють підходи до діагностики і лікування, що є критично важливим для їхньої майбутньої роботи [26].

Крім того, професійна лексика сприяє інтеграції нових фахівців у професійне середовище. Знання термінів і понять дозволяє їм спілкуватися з колегами на одному рівні, обговорювати складні питання та брати участь у професійних дискусіях. Це також допомагає швидше адаптуватися до робочих умов, оскільки нові спеціалісти вже знайомі з термінами, які використовуються у їхній професії.

Таким чином, освітня функція професійної лексики є критично важливою для підготовки фахівців, оскільки вона формує базу знань, необхідну для успішної діяльності у професійній сфері. Завдяки цій функції студенти отримують можливість не лише вивчати терміни, але й зрозуміти їх значення, що забезпечує їм успішну кар'єру в майбутньому.

Регулятивна функція професійної лексики є важливою складовою професійної діяльності, оскільки вона забезпечує відповідність стандартам і нормам, прийнятим у конкретній галузі. Використання спеціалізованих термінів не лише полегшує комунікацію між фахівцями, але й регулює

процес виконання професійних завдань, гарантує дотримання етичних стандартів та процедур [46].

Наприклад, у правовій сфері регулятивна функція термінології є критично важливою. Неправильне тлумачення юридичних термінів може призвести до серйозних правових помилок, які впливають на права та обов'язки осіб. Чітке розуміння і правильне застосування термінології забезпечує правосуддя та законність. Юристи, адвокати та судді повинні володіти точною термінологією, щоб правильно інтерпретувати законодавство, формулювати позови та здійснювати правосуддя.

Регулятивна функція професійної лексики також має місце в інших сферах, таких як медицина, техніка чи бізнес. Наприклад, у медицині правильне використання термінів, пов'язаних із діагнозами, процедурами та ліками, є важливим для безпеки пацієнтів. Лікарі повинні дотримуватися установлених стандартів, щоб уникнути помилок у лікуванні, які можуть мати серйозні наслідки.

Крім того, регулятивна функція професійної лексики підтримує професійні етичні стандарти. Коли фахівці використовують загальноприйняті терміни, це допомагає формувати уявлення про етичні норми, які вони повинні дотримуватися в своїй практиці. Таким чином, регулятивна функція професійної лексики забезпечує структурованість і впорядкованість у професійній діяльності, допомагає уникати помилок і забезпечує відповідність стандартам, що є необхідним для успішної роботи в будь-якій спеціалізованій галузі [30].

Інноваційна роль професійної лексики є суттєвою для розвитку сучасних технологій та наукових дисциплін. У процесі створення нових технологій або розробок фахівці часто стикаються з необхідністю впроваджувати нові терміни та поняття, які відображають інновації, що відбуваються в їхній галузі. Це відображає динаміку розвитку професійного середовища і сприяє постійному вдосконаленню знань.

Неологізми, які виникають у результаті інноваційної діяльності, заповнюють прогалини в термінології та відображають нові явища, технології або процеси, які раніше не існували. Наприклад, у сфері інформаційних технологій, що активно розвивається, постійно з'являються нові терміни для позначення програмних продуктів, технологій та концепцій. Словосполучення, як-от "штучний інтелект", "великий дані" або "блокчейн", ілюструють нові напрямки в технологіях, які потребують специфічної термінології для їхнього адекватного опису [38].

Ця інноваційна роль професійної лексики не лише розширює словниковий запас фахівців, але й створює основи для нового знання. Коли фахівці запроваджують нові терміни, це стимулює обговорення та дослідження нових концепцій, що, у свою чергу, веде до подальших інновацій. Вони створюють умови для поширення нових знань у професійних колах та сприяють їх інтеграції у практичну діяльність.

Таким чином, інноваційна роль професійної лексики є важливою для адаптації професіоналів до швидко змінюваного світу, де нові технології та ідеї виникають постійно. Завдяки новим термінам фахівці можуть ефективно комунікувати про зміни, обговорювати нові підходи та ділитися досвідом, що є критично важливим для успіху в сучасному професійному середовищі.

Уникнення непорозумінь у професійному середовищі є однією з ключових функцій професійної лексики, яка забезпечує точність комунікації між фахівцями. Використання єдиної термінології створює спільний мовний простір, в якому колеги можуть чітко і безпомилково обмінюватися інформацією. Це особливо важливо в галузях, де кожне слово має критичне значення, таких як медицина, інженерія, право або інформаційні технології.

У медичній сфері, наприклад, точність термінології має вирішальне значення для лікування пацієнтів. Неправильне тлумачення терміна або його застосування може призвести до невірного діагнозу чи лікування. Коли лікарі, медсестри та інші медичні працівники використовують спільну термінологію, це сприяє кращому розумінню стану пацієнта, методів

лікування та необхідних процедур. Наприклад, якщо лікар вказує на "гіпертонію", всі члени медичної команди розуміють, що мова йде про підвищений артеріальний тиск, а не про інші стани, які можуть мати схожі симптоми [11].

В інженерії ситуація є подібною, адже навіть незначна помилка в розумінні терміна може мати серйозні наслідки. Наприклад, якщо інженер неправильно зрозуміє технічний термін, що описує допустимі навантаження на конструкцію, це може призвести до проектування, яке не відповідає стандартам безпеки. У таких випадках, де мова йде про безпеку будівель і людей, узгодженість термінології стає основою для запобігання техногенним аваріям та катастрофам.

Таким чином, точне використання професійної лексики є запорукою не лише ефективної комунікації, але й безпеки у виконанні професійних обов’язків. Завдяки спільній термінології фахівці можуть краще координувати свої дії, уникати непорозумінь і зменшувати ризики, що є надзвичайно важливим у сучасному професійному середовищі.

Сприяння розвитку науки є однією з ключових функцій професійної лексики, оскільки вона слугує основним інструментом для комунікації між науковцями. Чіткі та однозначні терміни в науковій мові забезпечують точність і зрозумілість, що є критично важливим для обміну інформацією, результатами досліджень і теоретичними висновками. У природничих науках, де використовуються специфічні терміни, це особливо помітно [55].

Наприклад, у хімії терміни, що описують хімічні сполуки, реакції та їхні властивості, дозволяють науковцям з іншими спеціалізаціями легко зрозуміти, про що йдеться в дослідженні. Використання точних термінів, таких як "каталізатор", "реакційна здатність" або "екзотермічна реакція", забезпечує спільне розуміння основних понять, що полегшує співпрацю між вченими. Коли результати експериментів описуються за допомогою стандартизованої термінології, це дозволяє іншим дослідникам повторювати експерименти, верифікувати результати і розширювати вже отримані знання.

У біології, використання точних термінів, які описують клітинні процеси або біохімічні реакції, також є надзвичайно важливим. Наприклад, терміни, пов’язані з "апоптозом" (програмованою загибеллю клітини) або "метаболізмом", дозволяють дослідникам обговорювати специфічні механізми, що відбуваються в організмах, без можливості виникнення неоднозначності. Це сприяє розвитку нових теорій, формулюванню гіпотез і проведенню міждисциплінарних досліджень [40].

Таким чином, професійна лексика не лише покращує комунікацію між науковцями, а й забезпечує точність і структурованість у наукових дослідженнях. Вона дозволяє науковій спільноті ефективно обмінюватися знаннями, інтегрувати нові ідеї та підходи, що є вирішальним для просування науки вперед. Тому роль професійної лексики у розвитку науки є незамінною і невід’ємною частиною процесу наукового пізнання.

Професійна лексика відіграє ключову роль у функціонуванні сучасного суспільства, адже вона забезпечує основу для ефективної комунікації серед фахівців різних галузей. Завдяки своїм численним функціям, професійна лексика сприяє стандартизації термінів, що є необхідним для досягнення точності та однозначності у спілкуванні. Це, у свою чергу, допомагає уникати непорозумінь, що можуть виникнути через використання двозначних слів чи фраз, особливо у сферах, де помилки можуть призвести до серйозних наслідків, як-от у медицині або інженерії.

Крім того, професійна лексика виконує важливу освітню функцію. Вона є основним засобом передачі знань між досвідченими фахівцями та новачками, що дозволяє останнім швидше інтегруватися у професійне середовище. Завдяки структурованій термінології, нові спеціалісти здатні не лише вивчати специфіку своєї професії, але й розуміти її основи, що робить їх навчання більш ефективним [64].

Регулятивна функція професійної лексики є ще одним важливим аспектом, адже вона забезпечує відповідність стандартам і нормам, прийнятим у кожній окремій галузі. Використання чітких термінів допомагає

регулювати професійну діяльність, що, в свою чергу, підвищує рівень відповідальності і професіоналізму фахівців.

Варто також зазначити, що професійна лексика є двигуном інновацій. Вона постійно оновлюється та розвивається у відповідь на нові технології та зміни у суспільстві. Таким чином, терміни, що з'являються внаслідок інноваційної діяльності, відображають актуальні тенденції та процеси, що дозволяє підтримувати зв'язок між теорією і практикою.

Отже, професійна лексика виконує багатогранні функції, які сприяють розвитку фахівців, покращують якість комунікації та забезпечують стабільність у різних професійних сферах. Її значення важко переоцінити, адже вона формує основу для чіткої, зрозумілої та ефективної взаємодії між спеціалістами, що є ключовим для успішної діяльності в сучасному суспільстві.

РОЗДІЛ 2
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ ФАХІВЦІВ З КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Аналіз джерельної бази дослідження

Аналіз матеріалів, які є джерелом практичного розділу дослідження, становить важливий етап кваліфікаційної роботи, оскільки дозволяє зібрати дані про використання термінів з галузі комп'ютерних технологій у різних контекстах. На цьому етапі зосереджуємося на виявленні термінів та їх значення, а також на їхньому вжитку в специфічних ситуаціях.

Для досягнення цієї мети було обрано різноманітні джерела, що дають можливість проаналізувати терміни з різних аспектів. Серед технічних документів особливу увагу було приділено специфікаціям, звітам про розробки та документації, що супроводжує програмне забезпечення. Ці матеріали надають точну інформацію про функції та призначення термінів, що використовуються в професійній діяльності [68].

Навчальні матеріали, такі як підручники та методичні посібники, також стали важливим джерелом даних. Вони не лише містять визначення термінів, а й надають контекст їх використання в навчальному процесі, що допомагає зрозуміти, як саме ці терміни інтегруються в освітню практику.

Інструкції, що супроводжують програмні продукти, є ще одним важливим джерелом. Вони надають інформацію про те, як використовувати певні технології та програмне забезпечення, і часто містять терміни, які можуть бути складними для розуміння без належного контексту.

Статті наукових журналів слугують джерелом новітніх досліджень і трендів у галузі комп'ютерних технологій. Вони допомагають виявити, які терміни стають популярними в науковій спільноті, а також аналізують їх значення та застосування в різних дослідженнях.

Інтернет-ресурси, що спеціалізуються на комп'ютерних технологіях, також відіграють важливу роль у зборі даних. Сайти, блоги та форуми надають інформацію про актуальні питання та тенденції в галузі, а також терміни, що використовуються в щоденній практиці.

Зібрані матеріали аналізуються на предмет частоти вживання термінів, їх значення в контексті та можливих труднощів, пов'язаних із їх перекладом. Цей підхід дозволяє краще зрозуміти, як терміни інтегруються в мовний обіг, та виявити потенційні проблеми, які можуть виникати в процесі їх перекладу. Таким чином, аналіз матеріалів забезпечує фундамент для подальшого дослідження та розуміння термінології в галузі комп'ютерних технологій [6].

Після визначення термінів відбувся процес збору та вивчення матеріалів, що є критично важливим етапом у дослідженні термінології комп'ютерних технологій. На цьому етапі було зібрано різноманітні тексти, які представляють собою різні формати та жанри. Серед них особливу увагу було приділено офіційним документаціям, які включають специфікації, інструкції та технічні звіти. Ці документи надають детальну інформацію про функції, призначення і технічні характеристики термінів, які використовуються в галузі.

Аналіз технічних специфікацій дозволяє виявити, як терміни інтегруються у професійний контекст і які функціональні значення вони мають. Наприклад, в офіційній документації часто вказується не лише сам термін, а й його місце у загальному описі технології, що допомагає зрозуміти його застосування у реальних умовах.

Окрім офіційних документів, були проаналізовані статті в наукових виданнях, які представляють сучасні дослідження та тренди у комп'ютерних технологіях. Ці статті часто містять нові терміни або варіанти вже відомих термінів, які з'являються у зв'язку з новими відкриттями та інноваціями. Аналіз наукових публікацій допомагає виявити, які терміни стають актуальними в професійній спільноті, а також як вони використовуються в різних наукових контекстах [9].

Матеріали з онлайн-курсів і вебінарів також стали важливим джерелом для збору даних. Вони забезпечують інформацію про терміни, що використовуються в навчальному процесі, а також надають приклади їх використання у практиці. Це дозволяє виявити, які терміни викладаються в освітніх програмах і які з них можуть бути складними для сприйняття учнів.

Зібрані матеріали були проаналізовані на предмет частоти вживання термінів, їх значення в різних контекстах, а також специфічних проблем, що виникають при їх перекладі на інші мови. Це може включати труднощі, пов’язані з полісемією термінів, відсутністю прямих аналогів у цільовій мові або культурними відмінностями, які впливають на розуміння значень терміна. У результаті такого всебічного підходу до збору та вивчення матеріалів стало можливим отримати більш глибоке розуміння термінології комп'ютерних технологій та специфіки їх використання в різних контекстах [69].

Крім того, в аналізі матеріалів важливим аспектом було порівняння оригінальних термінів з їх перекладами на українську та інші мови. Це порівняння стало ключовим для оцінки адекватності та точності передачі значень термінів, а також для виявлення можливих труднощів, пов'язаних з культурними відмінностями та специфікою мов. Процес порівняння виявив, що деякі терміни мають чіткі та однозначні переклади, які безпосередньо відповідають їх значенню в оригіналі. Наприклад, терміни, такі як "сервер" або "база даних", мають усталені переклади, що дозволяє легко зрозуміти їх значення без додаткових пояснень.

Водночас, для деяких термінів виявилася необхідною адаптація або запозичення, що підкреслює динамічний характер галузі комп'ютерних технологій. Наприклад, терміни, пов'язані з новими концепціями, такими як "блокчейн" або "криптовалюта", часто запозичуються без змін, оскільки вони не мають чітких аналогів у мовах-цілях. Це підкреслює не лише мовні, а й культурні відмінності, оскільки нові технології можуть виникати в певних

культурних контекстах, що не завжди має прямих відповідників в інших мовах.

Аналіз матеріалів також дозволив виявити тенденції у використанні термінів. Наприклад, спостерігалося зростання популярності певних концепцій або технологій, що призводить до збільшення використання відповідних термінів у наукових публікаціях, навчальних курсах і професійних дискусіях. Зміни значень термінів також стали помітними у відповідь на нові наукові відкриття чи технологічні інновації. Термін "штучний інтелект" тепер охоплює більш широкий спектр застосувань і технологій, ніж це було раніше, від простих алгоритмів до складних нейронних мереж, що вимагає від перекладачів постійного оновлення знань і термінології [45].

Цей етап дослідження заклав основу для подальшого вивчення використання термінів у професійному спілкуванні, що є наступним кроком у дослідженні. Розуміння термінології в контексті її перекладу і культурних відмінностей дозволяє більш глибоко вивчити, як фахівці в галузі комп'ютерних технологій спілкуються між собою, які терміни вони використовують у професійних дискусіях та як ці терміни впливають на їхню взаємодію. Це дослідження може стати основою для розвитку рекомендацій щодо ефективного використання термінів у професійних комунікаціях, що буде корисно для перекладачів та спеціалістів у галузі комп'ютерних технологій.

Отже, результати аналізу матеріалів сприяли глибшому розумінню термінології комп'ютерних технологій, відкриваючи нові горизонти для вивчення специфіки професійного спілкування у цій сфері, що динамічно розвивається. Під час дослідження вдалося виявити не лише базові терміни, але й складні концепції, що активно змінюються під впливом технологічних інновацій. Це стало можливим завдяки аналізу різноманітних джерел, які демонструють, як терміни функціонують у реальному контексті, а також якими шляхами вони перекладаються та адаптуються до нових умов.

Цей аналіз виявив основні тенденції у вживанні термінів, такі як запозичення з інших мов і адаптація до специфічних культурних контекстів. Результати показали, що знання та використання термінології в комп'ютерних технологіях є важливим аспектом професійної комунікації, оскільки точність та адекватність термінів можуть суттєво впливати на розуміння між фахівцями, які працюють в цій галузі [23].

Зібрані дані і спостереження стали основою для подальшого дослідження, яке може включати вивчення того, як фахівці взаємодіють між собою, використовуючи терміни, які з'являються в нових технологічних контекстах. Розуміння специфіки термінології та її впливу на професійне спілкування відкриває можливості для розробки рекомендацій щодо покращення комунікативних стратегій у галузі комп'ютерних технологій.

Таким чином, результати аналізу матеріалів не лише збагачують теоретичну базу знань, але й створюють платформу для практичного застосування отриманих знань у сфері професійного спілкування. Це дозволяє сподіватися на подальший розвиток термінології, що, у свою чергу, буде сприяти більш ефективному обміну інформацією між фахівцями, а також покращенню перекладацької практики в цій швидко змінюваній галузі.

2.2. Структурно-семантична характеристика професіоналізмів комп’ютерної сфери

2.2.1. Структурні особливості комп’ютерних професіоналізмів

Професійна лексика фахівців з комп'ютерних технологій має низку структурних особливостей, які обумовлені характером самої галузі, її специфікою, а також швидкими темпами розвитку нових технологій. Ці особливості відображаються в системі термінів, їх формуванні та використанні в різних контекстах.

Однією з ключових характеристик цієї лексики є її гнучкість. Фахівці з комп'ютерних технологій часто використовують терміни в нових контекстах, адаптуючи їх до змінюваних умов і технологічних реалій. Наприклад, термін "клас" може вживатися в програмуванні для опису об'єктно-орієнтованих концепцій, а в навчанні – для класифікації студентів. Ця адаптивність дозволяє термінам залишатися актуальними та зрозумілими в умовах швидкого технологічного прогресу [27].

Наступною важливою структурною особливістю є ієрархічність терміносистеми. У галузі комп'ютерних технологій терміни часто організовані в ієрархії, де загальні поняття підрозділяються на специфічніші терміни. Наприклад, термін "програмне забезпечення" може включати підкатегорії, такі як *system software* ‘системне програмне забезпечення’ і *application software* ‘прикладне програмне забезпечення’. Ця структурна організація допомагає фахівцям орієнтуватися в термінології та розуміти зв'язки між різними поняттями.

Також варто звернути увагу на міждисциплінарність термінів у комп'ютерних технологіях. Багато термінів виникають на перетині різних галузей знань, що робить їх значно складнішими. Наприклад, терміни, пов'язані з штучним інтелектом, включають елементи статистики, математики, психології та інших наук. Такі терміни, як *neural network* ‘нейронна мережа’ та *machine learning* ‘машинне навчання’, відображають це злиття різних дисциплін [59].

Морфологічні особливості термінів також заслуговують на окрему увагу. Багато термінів у галузі комп'ютерних технологій містять складні слова, що складаються з префіксів, коренів і суфіксів. Наприклад, термін *portability* ‘переносимість’ складається з кореня "portab-", що вказує на здатність переносити щось, і суфікса "-ility", що формує іменник. Такі морфологічні конструкції сприяють створенню нових термінів на основі вже існуючих, дозволяючи легко адаптувати мову до нових технологій.

Ще однією структурною особливістю є використання термінів у фразеологізмах та специфічних виразах. У галузі комп'ютерних технологій часто виникають стійкі словосполучення, які використовуються фахівцями для більшої точності та зрозумілості. Наприклад, фрази на кшталт *edge smoothing* ‘згладжування країв’ або *server virtualization* ‘віртуалізація серверів’ наочно демонструють, як фахівці формують нові концепції через поєднання термінів.

Не менш важливим є систематичний характер термінології. Фахівці в галузі комп'ютерних технологій мають чітко визначені терміни, які використовуються в конкретних галузях, таких як програмування, мережеві технології, кібербезпека тощо. Наприклад, терміни, пов'язані з мережевими технологіями, такі як *TCP/IP* та *VPN*, мають специфічне значення, яке розуміється лише в контексті мережевих комунікацій [74].

Важливо також зазначити, що структурні особливості професійної лексики постійно еволюціонують разом із розвитком галузі. Поява нових технологій і методів веде до створення нових термінів, які повинні бути інтегровані в існуючу термінологічну систему. Наприклад, нові поняття, пов'язані з блокчейном (*blockchain*) та криптовалютами, активно впроваджуються у вже сформовану термінологію, змушуючи фахівців адаптувати свої знання та мову до нових реалій.

Таким чином, структурні особливості професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій визначаються багатьма факторами, такими як гнучкість, ієрархічність, міждисциплінарність, морфологічні конструкції, фразеологічні вирази та систематичність. Ці аспекти формують складну та динамічну термінологію, що дозволяє фахівцям ефективно комунікувати та адаптуватися до змінюваного технологічного середовища.

Однією з основних структурних характеристик професійної лексики є її багатокомпонентність. Це означає, що багато термінів у галузі комп'ютерних технологій складаються з кількох елементів, які можуть бути або самостійними словами, або складовими частинами. Багатокомпонентність

термінів дозволяє чітко відображати складні концепції, функції або властивості певних технологій.

Наприклад, терміни *virtual machine* ‘віртуальна машина’, *memory access* ‘доступ до пам'яті та *operating system* ‘оперативна система’ демонструють, як із поєднання різних слів формуються нові поняття. У терміні "віртуальна машина" слово "віртуальна" вказує на здатність технології імітувати апаратне забезпечення, тоді як "машина" означає, що йдеться про програмний продукт, який функціонує як самостійний комп'ютер. Це злиття слів дозволяє фахівцям легко зрозуміти суть терміна [8].

Іншим прикладом є термін "доступ до пам'яті" (*memory access*). Тут "доступ" вказує на можливість взаємодії з пам'яттю комп'ютера, а "пам'ять" описує елемент апаратного забезпечення, що відповідає за зберігання даних. Така структура терміна допомагає користувачам зрозуміти, про які функції йдеться, і в яких ситуаціях вони можуть бути застосовані.

Термін "оперативна система" (*operating system*) складається з компонентів, які також чітко описують функціональність: "оперативна" відноситься до того, що ця система забезпечує оперативне управління ресурсами комп'ютера, а "система" вказує на інтеграцію програмних компонентів, які працюють разом для виконання завдань.

Крім того, багатокомпонентність термінів часто відображає їхнє функціональне призначення. Наприклад, терміни на кшталт *network protocol* ‘мережевий протокол’ і *antivirus software* ‘антивірусне програмне забезпечення’ складаються з основного слова, що вказує на основну функцію, і прикметників, які уточнюють цю функцію. У випадку з "мережевим протоколом" слово "мережевий" вказує на те, що йдеться про правила комунікації між комп'ютерами, а "протокол" описує набір правил, які визначають, як передаються дані [49].

Ця структурна особливість також підкреслює динамічність професійної лексики. Оскільки технології розвиваються, з’являються нові терміни, що можуть містити вже знайомі елементи, комбінуючи їх для створення нових

понять. Наприклад, з появою хмарних технологій виник термін *cloud storage* ‘хмарне зберігання’, що відображає новий підхід до зберігання даних через Інтернет. Слово "хмарне" вказує на технологію, а "зберігання" пояснює, що дані зберігаються в "хмарі".

Таким чином, багатокомпонентність термінів у професійній лексиці комп'ютерних технологій є важливою структурною характеристикою, яка не тільки сприяє точності комунікації серед фахівців, а й дозволяє адаптуватися до швидко змінюваного технологічного середовища. Ця особливість дозволяє створювати нові терміни, що відображають інновації та зміни в галузі, забезпечуючи таким чином актуальність і зрозумілість термінології.

Структурні особливості професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій відзначаються своєю складністю і різноманітністю, що відображає багатогранність самої галузі. Однією з ключових характеристик є багатокомпонентність термінів, яка полягає у створенні термінів із кількох слів. Це дозволяє не лише відобразити складні концепції, а й забезпечити точність у їхньому розумінні. Наприклад, термін *virtual machine* ‘віртуальна машина’ поєднує два слова, де "віртуальна" вказує на імітацію фізичного апаратного забезпечення, а "машина" позначає програмний продукт, що виконує роль комп'ютера. Таке поєднання слів створює чітке уявлення про функціональність даної технології [5].

Іншим прикладом є термін *memory access* ‘доступ до пам'яті’, де "доступ" описує можливість взаємодії з пам'яттю комп'ютера, а "пам'ять" є ключовим елементом апаратного забезпечення. Така структура терміна допомагає фахівцям зрозуміти його значення та призначення у конкретних контекстах. Термін *operating system* ‘оперативна система’ також складається з двох компонентів, які вказують на управлінську функцію та інтеграцію програмних елементів, що працюють разом.

Структурна характеристика професійної лексики також виявляється в динамічності термінів, що виникають у відповідь на нові технології. Нові терміни часто створюються шляхом комбінування вже знайомих елементів,

що дозволяє адаптуватися до швидко змінюваного технологічного середовища. Наприклад, термін *cloud storage* ‘хмарне зберігання’ з'явився з розвитком хмарних технологій, де "хмарне" вказує на новий підхід до зберігання даних, а "зберігання" підкреслює саму функцію.

Загалом, структурні особливості професійної лексики комп'ютерних технологій відображають різноманітність і складність термінів, які постійно еволюціонують у відповідь на розвиток самої галузі. Це підкреслює важливість термінологічної точності та адаптивності в умовах швидко змінюваного технологічного середовища, де нові поняття й терміни з'являються постійно, забезпечуючи актуальність і зрозумілість комунікації серед фахівців [4].

Ще однією важливою структурною особливістю професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій є використання абревіатур та акронімів, які значно спрощують комунікацію серед фахівців. Це пояснюється високою складністю термінів та їхньою частою повторюваністю в текстах і розмовах. Абревіатури дозволяють уникати зайвих слів, зберігаючи при цьому точність і зрозумілість висловлювань. Наприклад, термін *API* (*Application Programming Interface*) широко використовується для позначення набору функцій, які програма може використовувати для взаємодії з іншими програмами. У цьому випадку замість довгого і складного формулювання фахівці можуть швидко та зрозуміло комунікувати, просто використовуючи скорочення.

Серед інших прикладів можна навести *SDK* (*Software Development Kit*), що позначає набір інструментів, призначених для розробки програмного забезпечення. Це також демонструє, як абревіатури стали невід'ємною частиною професійного сленгу, оскільки дозволяють зосередитися на суті без зайвих пояснень. Подібним чином, *RAM* (*Random Access Memory*) є терміном, який описує тип пам'яті, що використовується в комп'ютерах, і він широко вживається навіть серед непрофесійних користувачів, підкреслюючи його інтеграцію в повсякденну лексику [42].

Важливість абревіатур не можна переоцінити, оскільки вони відіграють вирішальну роль у скороченні комунікаційних витрат. Наприклад, фраза "використання API для інтеграції систем" звучить набагато простіше та зрозуміліше, ніж "використання інтерфейсу програмування додатків для інтеграції систем". Абревіатури також сприяють кращому запам'ятовуванню термінів, оскільки вони коротші і легші для вимови. В результаті фахівці можуть зосередитися на складніших аспектах своїх завдань, не витрачаючи час на пояснення базових термінів.

Крім того, використання абревіатур і акронімів може свідчити про певну ступінь професійної підготовки та досвіду. Коли фахівець впевнено використовує терміни, такі як *HTTP* (*Hypertext Transfer Protocol*) або *SQL* (*Structured Query Language*), це може свідчити про його глибоке розуміння предметної області та здатність ефективно комунікувати з колегами. Тому акцент на абревіатурах і скороченнях не лише полегшує комунікацію, а й підкреслює професіоналізм у сфері комп'ютерних технологій [77].

Отже, структурні особливості професійної лексики в галузі комп'ютерних технологій, такі як багатокомпонентність термінів, динамічність та використання абревіатур, створюють специфічний мовний простір, що сприяє ефективному обміну інформацією серед фахівців. Ці особливості не лише відображають швидкі темпи розвитку галузі, а й підкреслюють необхідність точності та зрозумілості в професійному спілкуванні.

Крім того, структура професійної лексики відображає динамічний характер галузі, де нові технології постійно вимагають введення нових термінів або адаптації вже існуючих. Ця постійна еволюція термінології є наслідком інтенсивного розвитку комп'ютерних технологій, які зазнають змін у відповідь на нові виклики, що виникають на ринку. Наприклад, терміни, пов'язані з хмарними технологіями, такими як *cloud storage* ‘хмарне зберігання’ або cloud platform ‘хмарна платформа’, з’явилися внаслідок еволюції інформаційних технологій [10].

Хмарне зберігання стало невід'ємною частиною сучасних інформаційних систем, пропонуючи користувачам можливість зберігати дані в інтернеті, замість фізичних носіїв. Це призвело до формування нової термінології, що охоплює не лише поняття зберігання, але й управління даними, доступу до інформації, а також безпеки даних. Термін "хмарна платформа" описує не лише саму платформу, але й екосистему, в якій розгортаються різноманітні сервіси і програми, забезпечуючи інтеграцію між ними.

Іншою яскравою ілюстрацією є терміни, пов'язані з блокчейн-технологіями, як-от *blockchain* ‘блокчейн’ та *smart contract* ‘смарт-контракт’. Ці терміни виникли у відповідь на нові технологічні рішення у сфері фінансів і криптовалют, і вони вказують на зміни в способах ведення бізнесу, зберігання даних і здійснення транзакцій. Суть "смарт-контрактів" полягає в автоматизації угод через технології блокчейн, що підвищує їхню безпеку і зменшує ризики шахрайства.

Таким чином, вплив технологічних інновацій на формування нових лексичних одиниць є не тільки відповіддю на потреби ринку, а й показником того, як фахівці адаптуються до змін у своїй діяльності. Зростання популярності таких концепцій, як *Internet of things* ‘Інтернет речей’ або *artificial intelligence* ‘штучний інтелект’, також підкреслює, як нові терміни стають необхідними для опису нових реалій і складнощів, з якими стикаються професіонали у своїй роботі.

Цей процес адаптації термінології показує, як швидко змінюється інформаційне середовище, і потребує від фахівців постійного навчання та оновлення знань. Використання нових термінів є свідченням готовності до змін і здатності інтегрувати нові знання у власну практику. Це підкреслює важливість підтримання професійної лексики в актуальному стані, що, в свою чергу, сприяє кращій комунікації та співпраці серед фахівців у галузі комп'ютерних технологій [61].

Структурні особливості професійної лексики також проявляються в специфіці синтаксичних конструкцій, які використовуються для формулювання термінів. Ці конструкції здебільшого відображають практичні аспекти професійної діяльності, що дозволяє фахівцям ефективно передавати складну інформацію. Наприклад, багато термінів включають дієприкметники або дієслова в своїй структурі, що дозволяє відображати динамічні процеси або функції.

Такі терміни, як *data loading* ‘завантаження даних’, *information processing* ‘обробка інформації’ і *project management* ‘управління проектом, наочно демонструють цю структурну особливість, де динаміка діяльності є важливим аспектом. Включення дієслова у формулювання терміна підкреслює активний характер діяльності, що відбувається в даній галузі, і робить терміни більш інформативними. Наприклад, термін "обробка інформації" вказує не лише на саму інформацію, але й на процес, у якому вона підлягає змінам, аналізу чи трансформації, що є ключовим у багатьох сферах комп'ютерних технологій [57].

Крім того, такі конструкції можуть включати терміни з прикметниковими формами, які уточнюють характеристики об'єктів чи процесів. Наприклад, терміни *virtual machine* ‘віртуальна машина’ або *research database* ‘дослідницька база даних’ надають інформацію про специфіку та функції предметів, до яких вони відносяться. Це дозволяє фахівцям швидше зорієнтуватися в значенні терміна та зрозуміти його роль у професійному контексті.

Ще одним важливим аспектом є утворення складних термінів, що включають декілька компонентів, які можуть комбінуватися для формування нових значень. Наприклад, терміни *agile project management* ‘гнучке управління проектами’ або artificial intelligence in medicine ‘штучний інтелект у медицині’ об’єднують кілька концептів, що допомагає детальніше розкрити предмет дослідження чи діяльності. Ці складні

конструкції не лише збагачують професійну лексику, але й відображають тенденції та інновації в галузі, створюючи нові терміни для нових реалій.

Таким чином, структурні особливості професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій демонструють не лише її динамізм, але й необхідність точної та зрозумілої комунікації в умовах швидкого розвитку технологій. Ці синтаксичні конструкції, з їх акцентом на динаміку процесів і чіткість у визначенні термінів, сприяють ефективному обміну знаннями та досвідом серед фахівців у цій галузі.

Отже, структурні особливості професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій відображаються в багатокомпонентності термінів, класифікації за функціями та категоріями, використанні абревіатур, динамічному характері нових термінів, а також специфіці синтаксичних конструкцій.

Багатокомпонентність термінів є важливою характеристикою, що вказує на складність та багатогранність комп'ютерних технологій. Наприклад, терміни, які складаються з кількох слів, можуть містити різні аспекти, що стосуються їх функцій чи призначення, як-от *agile project management* ‘гнучка методологія управління проектами’ або *parallel data processing* ‘паралельна обробка даних’. Це дозволяє детальніше описувати конкретні процеси і дає змогу фахівцям швидше орієнтуватися в специфіці теми, з якою вони працюють [78].

Класифікація термінів за функціями та категоріями підкреслює важливість систематизації знань у цій сфері. Наприклад, терміни, що описують апаратне забезпечення, програмне забезпечення або мережеві технології, дозволяють фахівцям зрозуміти, які елементи становлять основи комп'ютерних систем і які функції вони виконують. Це, в свою чергу, полегшує процес навчання та впровадження нових технологій, оскільки терміни стають зрозумілішими для новачків і спеціалістів.

Використання абревіатур є ще однією важливою рисою, характерною для професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій. Скорочення,

такі як *HTTP* (*Hypertext Transfer Protocol*) або *RAM* (*Random Access Memory*), дозволяють спростити комунікацію та зменшити час, необхідний для пояснення складних понять. Абревіатури стали невід'ємною частиною повсякденного спілкування фахівців, оскільки вони зменшують кількість слів, які потрібно вимовити або написати, без втрати змісту.

Динамічний характер нових термінів свідчить про постійний розвиток технологій та адаптацію мови до нових реалій. Наприклад, терміни, пов'язані з штучним інтелектом, такі як *machine learning* ‘машинне навчання’ або *deep learning* ‘глибоке навчання’, з’явилися внаслідок інновацій у галузі, що підкреслює потребу в постійній адаптації термінології. Це свідчить про те, що фахівці повинні бути в курсі останніх тенденцій і нововведень, що вимагає гнучкості та готовності до змін [34].

Специфіка синтаксичних конструкцій у термінах комп'ютерних технологій, таких як використання дієслів і дієприкметників, також підкреслює активність та динамічність професійної діяльності. Термінологія, що включає в себе дії, як-от "обробка даних" або "управління проектами", робить акцент на процесах, які виконуються, що є суттєвим для розуміння функціонування комп'ютерних технологій.

Всі ці елементи формують унікальну термінологію, що забезпечує ефективну комунікацію серед фахівців у галузі комп'ютерних технологій. Вони дозволяють зрозуміти складні концепції, обмінюватися знаннями та досвідом, а також сприяють розвитку професійної спільноти в цій динамічній сфері, швидко змінюється. Розуміння і правильне використання цієї термінології є важливими для досягнення успіху в кар'єрі фахівців з комп'ютерних технологій, оскільки воно сприяє ефективній співпраці та інноваційним досягненням у галузі.

2.2.2. Семантика професіоналізмів комп’ютерної галузі

Професійна лексика фахівців з комп'ютерних технологій є однією з найбільш динамічних і складних сфер сучасної термінології. Це пов'язано з тим, що галузь інформаційних технологій постійно розвивається, нові інновації та відкриття змінюють підходи до роботи з даними, програмним забезпеченням та апаратними рішеннями. У результаті цього розвитку виникає потреба в нових термінах для позначення новітніх технологій, процесів та інструментів [15].

Комп'ютерні терміни утворюють значну частину професійного словника, що став невід'ємною частиною мови фахівців, а також поступово інтегрується в загальновживану мову. Технологічний прогрес створює умови для постійної появи нових слів і термінів, які закріплюються у професійному лексиконі. Наприклад, поняття як "хмарні обчислення," "блокчейн," або "штучний інтелект" були ще кілька десятиліть тому майже невідомими, проте сьогодні вони є ключовими елементами сучасних комп'ютерних технологій.

Окрім того, професійна лексика в галузі комп'ютерних технологій відзначається особливою специфічністю. Вона охоплює широкий спектр понять, від простих термінів, зрозумілих навіть нефахівцям, до вузькоспеціалізованих термінів, які використовуються виключно в певних підгалузях. Це, наприклад, мови програмування (*Python*, *Java*, *C++*), системи управління базами даних (*SQL*, *MongoDB*), або терміни, що стосуються конкретних технологій і протоколів (*TCP/IP*, *HTTPS*).

Систематизація цієї термінології є надзвичайно важливою для точного передавання інформації між фахівцями. У комп'ютерних технологіях, де навіть найменша неточність може призвести до серйозних проблем у функціонуванні систем, чітка і стандартизована термінологія є основою для успішної комунікації. Без стандартизації термінів, передача знань та обговорення технологічних рішень могли б стати значно складнішими.

Класифікація комп'ютерних термінів не лише допомагає систематизувати термінологічний апарат, але й дозволяє глибше зрозуміти природу цих понять та особливості їх використання в різних контекстах. Наприклад, терміни, пов'язані з програмним забезпеченням, можуть мати інше значення або застосування залежно від контексту – чи то розробка програм, чи то їх інтеграція або обслуговування. Інші терміни, що відносяться до апаратного забезпечення, частіше використовуються в процесах обслуговування комп'ютерної техніки або під час зборки комп'ютерів [32].

Таким чином, професійна лексика в галузі комп'ютерних технологій є не лише засобом комунікації, але й важливим елементом для розвитку технологій і адаптації фахівців до нових умов.

Визначити чітку класифікацію термінів у галузі комп'ютерних технологій можна, спираючись на кілька критеріїв, які допомагають структурувати термінологічний апарат та полегшити розуміння особливостей функціонування термінів у різних контекстах. До основних критеріїв належать змістові категорії, які відображають належність термінів до різних галузей знань та їх функціональне застосування.

За змістовими категоріями:

1. Апаратне забезпечення (Hardware).

Терміни цієї категорії стосуються фізичних компонентів комп'ютера — тих елементів, які можна бачити та торкатися. Вони охоплюють як основні компоненти, що відповідають за обчислювальні процеси, так і периферійні пристрої, необхідні для комунікації або збереження даних. Приклади термінів:

- *CPU = Central Processing Unit* ‘процесор’ – основний обчислювальний пристрій, який виконує більшість операцій у комп'ютері. Інколи його називають "мозком" комп'ютера;

- *HDD = Hard Disk Drive* ‘жорсткий диск’ – пристрій для довготривалого зберігання даних, що забезпечує доступ до інформації навіть після вимкнення живлення;

- *RAM = Random Access Memory* ‘оперативна пам'ять’ – тимчасова пам'ять, що використовується для зберігання даних під час роботи комп'ютера. Чим більше оперативної пам'яті, тим більше завдань може виконувати система одночасно;

- NICs = Network Interface Cards ‘мережеві адаптери’ – пристрої, що забезпечують можливість підключення комп'ютера до мережі, як-от *Ethernet* або *Wi-Fi* [48].

2. Програмне забезпечення (Software).

Ця група охоплює терміни, що описують програми, системи, які управляють апаратними ресурсами, та інші інструменти, необхідні для функціонування комп'ютера. До цієї категорії належать такі терміни:

- *Operating System* ‘операційна система’ – базова програма, яка керує апаратними ресурсами комп'ютера та забезпечує інтерфейс між користувачем і комп'ютером. Прикладами є Windows, macOS, Linux;

- *Browser* ‘браузер’ – програма для перегляду веб-сторінок, що дозволяє користувачам отримувати доступ до інформації в Інтернеті. Популярними браузерами є Google Chrome, Mozilla Firefox, Microsoft Edge;

- *Driver* ‘драйвер’ – програмний компонент, що дозволяє операційній системі взаємодіяти з апаратними пристроями, наприклад, з принтерами або відео картами;

- IDE = *Integrated Development Environment* ‘інтегроване середовище розробки’ – програма, яка допомагає програмістам писати код, надаючи зручні інструменти для кодування, відладки та тестування. Приклади: Visual Studio, PyCharm, Eclipse [69].

3. Мережеві технології (Networking).

Сюди відносяться терміни, пов'язані з передачею даних, організацією мереж і налаштуванням протоколів зв'язку між пристроями. Розвиток

Інтернету та локальних мереж породив велику кількість специфічних термінів, що використовуються фахівцями. Деякі приклади такої професійної лексики:

- TCP/IP = *Transmission Control Protocol/Internet Protocol* – набір протоколів, що використовується для з'єднання комп'ютерів в Інтернеті, відповідальний за передачу даних між пристроями;

- *Router* ‘маршрутизатор’ – пристрій, який керує трафіком у комп'ютерних мережах, спрямовуючи дані між різними мережами або підмережами;

- *Firewall* ‘брандмауер’ – програмний або апаратний засіб для контролю доступу до комп'ютерної мережі та захисту від несанкціонованих вторгнень;

- *VPN* (*Virtual Private Network*) – технологія, що дозволяє користувачам створювати захищене з'єднання через публічну мережу, наприклад Інтернет [18].

4. Кібербезпека (Cybersecurity).

Оскільки кіберзлочинність та захист інформації стали важливими аспектами сучасних технологій, термінологія, пов'язана з кібербезпекою, стрімко розвивається. Сюди належать терміни, що описують методи захисту даних, системи безпеки та інструменти для запобігання кіберзлочинам. Наприклад:

- *Cryptography* ‘криптографія’ – наука про методи шифрування даних для забезпечення їхньої конфіденційності та цілісності;

- *Authentication* ‘автентифікація’ – процес перевірки ідентичності користувача або пристрою перед наданням доступу до системи;

- *Antivirus Software* ‘антивірусне програмне забезпечення’ – програми, призначені для виявлення, запобігання та видалення шкідливого програмного забезпечення (вірусів, троянців тощо);

- *Phishing* ‘фішинг’ – тип кіберзлочинної атаки, яка полягає в отриманні конфіденційної інформації (наприклад, паролів або фінансових даних)

шляхом обману користувачів через електронні листи або вебсайти, що виглядають як легітимні.

Класифікація термінів за змістовими категоріями дозволяє систематизувати величезний масив даних, що використовується фахівцями з комп'ютерних технологій, забезпечуючи точне розуміння процесів та механізмів, які стоять за кожним терміном [52].

За походженням:

Класифікація термінів за походженням дозволяє краще зрозуміти процес формування та адаптації професійної лексики у сфері комп'ютерних технологій. Важливим аспектом цього процесу є те, що більшість термінів мають іноземне походження, насамперед англійське, через лідерство англомовних країн у розвитку комп'ютерних та інформаційних технологій.

1. Запозичені терміни.

Більшість професійних термінів у комп'ютерних технологіях є запозиченими з англійської мови, що зумовлено глобальним характером англійської як мови науки та технологій. Запозичення відбувається без зміни форми слова або з мінімальними фонетичними адаптаціями для зручності вживання у місцевих мовах. Приклади таких термінів:

- *Server* ‘сервер’ – це пристрій або програма, яка надає послуги іншим комп'ютерам або користувачам в мережі. Це запозичений термін, який майже без змін увійшов до багатьох мов світу;

- *Hosting* ‘хостинг’ – послуга розміщення вебсайтів або інших сервісів на серверах для їх доступності через Інтернет. Цей термін також запозичений, адже структура послуги виникла в англомовних країнах, і відповідна лексика перейшла без істотних змін;

- *Bit* ‘біт’ – це базова одиниця вимірювання інформації в комп'ютерних системах. Від англійського "binary digit" цей термін став міжнародним і використовується практично в усіх мовах без змін [35].

2. Кальки.

Калькування – це процес запозичення, коли слово або фраза з однієї мови перекладається буквально на іншу мову. В комп'ютерних технологіях кальки відіграють важливу роль у створенні нових термінів, що робить професійну лексику доступнішою для користувачів неангломовного середовища. Приклади:

- *Hard Disk* ‘жорсткий диск’ – цей термін є дослівним перекладом з англійської. Слово "hard" перекладено як "жорсткий", а "disk" – як "диск". Це приклад того, як технічні поняття можуть адаптуватися без зміни їхнього первісного сенсу;

- *Random Access Memory* (*RAM*) ‘оперативна пам'ять’ – хоча у скороченні RAM використовується англійська абревіатура, повна назва є калькою з англійського виразу, що дослівно перекладається як "пам'ять з випадковим доступом".

- *Blacklist* ‘чорний список’ – ще один приклад калькування. Цей термін використовується для позначення списку заборонених або небажаних елементів у різних системах, і походить від англійського "*blacklist*" [20].

3. Неологізми.

З розвитком технологій з'являються нові терміни, які описують інноваційні поняття, процеси або технології. Такі неологізми можуть як бути повністю новими словами, так і створюватися на основі існуючих мовних одиниць, шляхом комбінування або переосмислення їх значення. Приклади:

- *Cloud Computing* ‘хмарні обчислення’ – цей термін описує процес зберігання та обробки даних через Інтернет у віддалених дата-центрах, що забезпечують доступ до ресурсів без необхідності фізичної присутності користувача. Він є відносно новим, оскільки технологія "хмари" стала популярною тільки у 2000-х роках;

- *Blockchain* ‘блокчейн’ – інноваційний термін, що описує технологію розподіленого реєстру, який використовується для запису транзакцій у криптовалютах або інших цифрових системах. Це нове поняття, яке виникло

з розвитком криптовалюти Bitcoin і тепер має широке застосування у фінансових та інших сферах.

- *Phishing* ‘фішинг’ – термін, який описує метод кібератак, коли зловмисники намагаються обманом отримати конфіденційні дані, як-от паролі або номери банківських карток, шляхом маскування під надійні джерела. Це неологізм, що поєднує англійське "fishing" (риболовля) з концепцією "полювання" на особисті дані.

Класифікація комп'ютерних термінів за походженням відображає глибокий вплив глобалізації та розвитку інформаційних технологій на мовну систему. Запозичені терміни свідчать про міжнародний характер галузі, кальки допомагають інтегрувати чужі поняття у національні мови, а неологізми постійно поповнюють лексичний запас, створюючи нові можливості для опису швидко зростаючих технологічних процесів [14].

За функціональним призначенням:

Класифікація комп'ютерних термінів за функціональним призначенням дає змогу детальніше зрозуміти їх роль у професійній лексиці та застосування в різних контекстах. Комп'ютерна лексика активно використовує як описові, так і називні терміни, а також численні абревіатури, що робить мову комп'ютерних технологій багатогранною та специфічною.

1. Описові терміни.

Описові терміни характеризують об'єкти, процеси або явища через їх функції, особливості або властивості. Вони надають детальніше розуміння того, як працює система або елемент у комп'ютерній сфері. Приклади таких термінів:

- *Operating System* ‘операційна система’ – термін описує програмне забезпечення, що управляє апаратними ресурсами комп'ютера і забезпечує взаємодію між користувачем і комп'ютерними програмами. Наприклад, Windows, macOS, Linux;

- *Virtual Machine* ‘віртуальна машина’ – це програмна емуляція комп'ютера, яка дозволяє запускати інші операційні системи або програми в

середовищі вже існуючої операційної системи. Термін "віртуальна" описує нематеріальність такого середовища, на відміну від фізичного комп'ютера;

- *Cloud Computing* ‘хмарні обчислення’ – термін, який описує метод зберігання та обробки даних у віддалених дата-центрах через Інтернет. Слово "хмара" описує нематеріальність обчислювальної потужності, яка надається користувачам віддалено.

Описові терміни широко використовуються для пояснення складних процесів і технологій, що робить їх надзвичайно важливими в галузі комп'ютерних технологій [3].

2. Називні терміни.

Називні терміни виконують роль безпосереднього позначення конкретних предметів, явищ або понять у комп'ютерній сфері. Вони надають чіткі та загальновизнані назви, що дозволяє ефективно спілкуватися в професійному середовищі. Приклади:

- *Computer* ‘комп'ютер’ – це пристрій, який обробляє дані за допомогою інструкцій з програмного забезпечення. Термін є базовим і використовуваним практично в кожній комп'ютерній системі;

- *File* ‘файл’ – термін, що означає одиницю даних, яка зберігається в електронному вигляді. Кожен файл має своє ім'я і розширення, наприклад "document.txt".

- *Browser* ‘браузер’ – програмне забезпечення, яке дозволяє користувачам переглядати веб-сторінки та інші ресурси в Інтернеті. Наприклад, Google Chrome, Mozilla Firefox, Microsoft Edge.

Називні терміни надають чітке і зрозуміле визначення основних об'єктів і елементів комп'ютерної системи, що робить їх важливими для побудови точного термінологічного апарату [63].

3. Абревіатури.

Абревіатури активно використовуються у сфері комп'ютерних технологій для скорочення складних термінів або виразів, що робить їх легшими для запам'ятовування і швидшого використання в усному та

письмовому мовленні. Вони можуть складатися з перших літер кількох слів, що описують поняття, або з перших складів цих слів. Приклади:

- *HTTP* (*Hypertext Transfer Protocol*) – це протокол передачі гіпертексту, що використовується для обміну даними між вебсерверами та браузерами. HTTP є основним для доступу до вебсторінок в Інтернеті.

- *SQL* (*Structured Query Language*) – мова структурованих запитів, яка використовується для управління та маніпуляції даними в реляційних базах даних. Ця абревіатура стала міжнародним стандартом для роботи з базами даних.

- *USB* (Universal Serial Bus) – це стандарт інтерфейсу для підключення зовнішніх пристроїв до комп'ютера, наприклад миші, клавіатури або флеш-накопичувачів. Використання USB значно спрощує процес обміну інформацією між пристроями.

Абревіатури є особливо популярними в технічних галузях, оскільки вони допомагають скоротити і спростити спілкування при описі складних технічних понять [76].

Функціональна класифікація комп'ютерних термінів допомагає краще зрозуміти їх значення і роль у професійній лексиці. Описові терміни розкривають функціональні особливості технологій, називні терміни чітко визначають об'єкти та явища, а абревіатури значно спрощують комунікацію, роблячи її більш ефективною. Кожен з цих видів термінів є невід'ємною частиною комп'ютерної лексики та сприяє точності та доступності професійної комунікації.

За рівнем загальноприйнятності:

Класифікація термінів за рівнем загальноприйнятності допомагає визначити, наскільки терміни комп'ютерних технологій є доступними та зрозумілими для різних аудиторій, і які з них використовуються переважно в професійному середовищі. Важливо відзначити, що із розвитком інформаційних технологій все більше термінів переходять із

вузькоспеціалізованого в загальновживаний вжиток, оскільки технології стають невід’ємною частиною повсякденного життя.

1. Загальновживані терміни.

Загальновживані терміни є добре відомими не лише фахівцям, але й звичайним користувачам, які використовують комп'ютерні технології в повсякденному житті. Завдяки широкому розповсюдженню технологій ці терміни стали частиною побутової лексики. Приклади:

- *Internet* ‘Інтернет’ – це глобальна мережа комп'ютерів, яка об'єднує мільйони пристроїв і дозволяє обмінюватися даними. Термін "інтернет" настільки вкорінився в повсякденному вжитку, що використовують його навіть люди, далекі від технічних професій.

- *Email* ‘електронна пошта’ – термін, який описує спосіб обміну повідомленнями через Інтернет. Незалежно від того, чи працює користувач у сфері ІТ, електронна пошта використовується практично всіма для ділового та особистого спілкування.

- *Password* ‘пароль’ – це комбінація символів, яка захищає доступ до облікових записів чи систем. Використання паролів стало звичною практикою для будь-якого користувача, незалежно від його рівня технічної підготовки.

Завдяки масовому використанню інтернету та інших цифрових технологій ці терміни стали частиною загальної лексики і вже не асоціюються виключно з фахівцями у сфері ІТ [70].

2. Вузькоспеціалізовані терміни.

Ця категорія термінів відрізняється тим, що вона використовується переважно у вузькому професійному середовищі та зрозуміла лише фахівцям у певних галузях комп'ютерних технологій. Вони можуть бути малозрозумілими або взагалі невідомими для звичайних користувачів, які не мають глибоких знань у сфері ІТ, напр.:

- *DevOps* – це методологія, яка об'єднує розробку (Development) та операції (Operations) для підвищення ефективності процесу розробки

програмного забезпечення. Для непрофесіонала цей термін може бути незрозумілим, оскільки описує конкретний набір практик і процесів у галузі управління програмами;

- *Containerization* ‘контейнеризація’ – технологія, яка дозволяє ізолювати програми та їх залежності в окремих контейнерах для спрощення їх розгортання та масштабування. Термін широко використовується в галузі розробки та експлуатації програмного забезпечення, але є малозрозумілим для пересічного користувача;

- *Hypervisor* ‘гіпервізор’ – це програмне забезпечення, яке створює та управляє віртуальними машинами. Цей термін належить до сфери віртуалізації та управління серверними ресурсами, і є відомим переважно серед фахівців з адміністрування серверів.

Вузькоспеціалізовані терміни залишаються важливими інструментами для професійної комунікації між фахівцями, оскільки вони дозволяють точно і лаконічно виражати складні технічні концепції. Проте такі терміни потребують пояснення для нефахівців або менш досвідчених користувачів.

Класифікація термінів за рівнем загальноприйнятності відображає той факт, що комп'ютерні технології проникають у всі сфери життя, а лексика, яка була колись доступною лише для фахівців, поступово стає частиною повсякденної мови. Водночас вузькоспеціалізовані терміни продовжують залишатися важливими для точної професійної комунікації та розуміння специфічних технічних аспектів. Це забезпечує розвиток і диференціацію професійної мови, роблячи її багатогранною та динамічною [41].

Класифікація термінів у галузі комп'ютерних технологій демонструє їх складність і різноманітність, що обумовлено швидким розвитком галузі та інтеграцією нових знань і технологій. Сфера інформаційних технологій постійно зазнає змін, а разом із цим з'являються нові терміни, змінюються значення старих, і часто відбувається трансформація самої термінології. Ці зміни є відображенням тих процесів, які відбуваються в сучасному світі:

глобалізації, цифровізації, а також збільшення попиту на нові програмні рішення та технології.

Складність термінів полягає не лише у їх технічному змісті, але й у багатогранності їх використання в різних контекстах. Деякі терміни, такі як алгоритм або програма, можуть мати загальне значення, відоме широкому колу людей, однак в окремих професійних середовищах ці терміни набувають специфічних значень, пов'язаних із певними методами або процесами. Наприклад, термін "алгоритм" у загальному сенсі означає чітку послідовність дій для вирішення задачі, однак у програмуванні це конкретний набір інструкцій для виконання певної операції на комп'ютері.

Різноманітність термінів пояснюється також тим, що комп'ютерні технології охоплюють величезний спектр різних дисциплін та напрямків: від розробки програмного забезпечення до кібербезпеки, від хмарних обчислень до штучного інтелекту. У кожній з цих галузей виникають свої специфічні терміни, які є невід'ємною частиною професійного лексикону фахівців. Наприклад, у сфері штучного інтелекту виникли такі терміни, як нейронна мережа (*neural network*), глибоке навчання (*deep learning*), які ще декілька років тому були відомі лише вузькому колу спеціалістів, а сьогодні активно використовуються в багатьох галузях економіки та науки [44].

Особливу роль відіграє інтеграція нових знань і технологій, яка постійно змінює лексичний склад термінології. Наприклад, впровадження блокчейн-технологій у різні сфери діяльності привело до появи таких термінів, як смарт-контракт (*smart contract*), криптовалюта (*cryptocurrency*), які раніше були відомі лише у фінансових технологіях, а тепер активно застосовуються у праві, маркетингу та інших галузях. Це демонструє, як нові технології вносять свої корективи у термінологічний апарат різних сфер і забезпечують виникнення нових понять.

Терміни продовжують змінюватися та адаптуватися відповідно до потреб сучасного світу. Наприклад, розвиток інтернету речей (*Internet of Things, IoT*) привів до появи нового класу термінів, пов'язаних із розумними

пристроями та їх взаємодією. До таких термінів належать розумний дім (*smart home*), інтелектуальні сенсори (*intelligent sensors*), автономні системи (*autonomous systems*). Ці терміни мають значний вплив не лише на сферу технологій, але й на повсякденне життя, оскільки люди дедалі частіше використовують розумні пристрої для автоматизації різних побутових процесів.

Крім того, варто звернути увагу на вплив глобалізації, яка сприяє поширенню єдиної термінології на міжнародному рівні. Наприклад, терміни, пов'язані з кібербезпекою, такі як шифрування (*encryption*), фішинг (*phishing*), брандмауер (*firewall*), стали універсальними для фахівців різних країн завдяки стандартам і протоколам, які діють у сфері захисту інформації. Це підкреслює важливість використання міжнародної термінології для взаємодії між різними технологічними галузями [75].

Таким чином, класифікація термінів у галузі комп'ютерних технологій дає змогу розуміти процеси їх формування, розвитку та адаптації до нових умов, що є результатом швидкого прогресу цієї галузі та впровадження нових технологій у життя.

2.2.3. Семантичні зміни в професійній лексиці комп'ютерних технологій

Семантичні зміни в термінах комп'ютерних технологій є важливою частиною розвитку цієї галузі, оскільки вони відображають постійні трансформації, зумовлені як технологічним прогресом, так і соціальними змінами. Це явище можна спостерігати через кілька ключових аспектів.

По-перше, значення термінів можуть зазнавати переосмислення. Із зростанням складності технологій та їхнього використання в різних контекстах існуючі терміни отримують нові, специфічні значення. Наприклад, термін "інтерфейс" (*interface*), який раніше позначав лише точку взаємодії між комп'ютером і користувачем, сьогодні також охоплює

концепцію взаємодії між різними програмами або системами, що свідчить про розширення його семантики [72].

По-друге, відбувається розширення значень термінів. Це означає, що терміни, які спочатку мали чітко визначене значення, починають вживатися в ширшому контексті. Наприклад, термін "платформа" (*platform*) в комп'ютерних технологіях починає позначати не лише апаратне забезпечення чи операційну систему, а й цілі екосистеми для розробки, запуску та управління програмами, включаючи хмарні платформи, такі як AWS або Microsoft Azure. Це розширення дозволяє відображати різноманіття сучасних технологій і бізнес-моделей.

З іншого боку, терміни можуть також звужувати своє значення. Наприклад, "пам'ять" (*memory*) в комп'ютерних термінах раніше охоплювала всі типи пам'яті, але з розвитком технологій може використовуватися в специфічних контекстах, наприклад, для позначення лише оперативної пам'яті (RAM) або кеш-пам'яті. Це звуження допомагає уникнути непорозумінь і робить спілкування між фахівцями більш ефективним.

Нарешті, семантичні зміни також пов'язані з появою нових термінів, які виникають у відповідь на нові технології та концепції. Наприклад, терміни "штучний інтелект" (*artificial intelligence*) та "машинне навчання" (*machine learning*) стали популярними в останні роки завдяки розвитку цих технологій. Вони не тільки описують нові області досліджень, а й формують нові концепції, які змінюють наше розуміння комп'ютерних систем і їхніх можливостей [25].

Таким чином, семантичні зміни в термінах комп'ютерних технологій демонструють не лише динаміку самої галузі, але й глибокий зв'язок між технологіями та мовою. Це підкреслює важливість адаптації термінології до нових реалій, щоб фахівці могли ефективно спілкуватися, обмінюватися знаннями та впроваджувати інновації в своїй роботі. В умовах швидкого розвитку технологій, розуміння та використання актуальної термінології стає

критично важливим для всіх учасників процесу – від розробників і дослідників до звичайних користувачів.

Однією з основних причин семантичних змін є розвиток технологій, які постійно змінюють контекст використання термінів. Термін "мережа" (*network*), наприклад, спочатку використовувався для позначення фізичних зв'язків між комп'ютерами, таких як кабелі та з'єднання, що забезпечують передачу даних. Однак із розвитком Інтернету та цифрових комунікацій його значення розширилося. Сьогодні "мережа" включає не лише технічні аспекти, а й соціальні мережі, які з'явилися внаслідок зростання популярності платформ, таких як Facebook, Twitter і Instagram. Це підкреслює важливість зв'язків не лише між пристроями, але й між людьми, що взаємодіють через ці онлайн-інструменти [16].

Ще одним яскравим прикладом є термін "клієнт" (*client*). Раніше він використовувався в контексті комп'ютерних систем для позначення програми, що підключається до сервера для отримання ресурсів або послуг. Однак з розвитком мобільних технологій і програмного забезпечення термін "клієнт" почав вживатися для опису користувачів, які взаємодіють із програмами або сервісами, незалежно від того, чи працюють вони на комп'ютері, планшеті чи смартфоні. Це свідчить про зміну акценту з технологічного аспекту на людський фактор, що є важливим у сучасному цифровому середовищі.

Семантичні зміни також можуть відбуватися внаслідок соціальних та культурних впливів. Наприклад, термін "хакер" (*hacker*) колись мав позитивне значення, позначаючи людину, яка вміло використовує технології для досягнення своїх цілей, часто пов'язаних із поліпшенням програмного забезпечення чи системи безпеки. Однак у результаті зловживання цим терміном і появи негативних асоціацій, пов'язаних із незаконними діями, його значення змінилося. Сьогодні "хакер" часто асоціюється із злочинною діяльністю, тоді як терміни "етичний хакер" або "білий хакер" з'явилися, щоб

відокремити тих, хто використовує свої навички для захисту систем, від тих, хто їх зловживає.

З іншого боку, нові технології вимагають введення нових термінів, які часто запозичуються з англійської мови. Це призводить до формування нових значень термінів, які, спочатку можливо, мали обмежене вживання. Наприклад, термін "хмарні обчислення" (*cloud computing*) не лише описує нову технологію зберігання та обробки даних у віддалених серверах, але й трансформує бізнес-моделі, способи надання послуг і взаємодію з клієнтами. Такі нововведення термінології відображають не лише технологічний прогрес, але й зміни в культурі споживання та роботі [2].

Таким чином, семантичні зміни в термінах комп'ютерних технологій свідчать про динамічний характер галузі, де терміни не лише відображають технічні аспекти, але й соціальні, культурні та економічні контексти. Це підкреслює важливість постійного моніторингу змін у термінології, щоб адаптуватися до нових реалій і забезпечити ефективну комунікацію серед фахівців.

Досить поширеним є випадок, коли терміни з інших галузей адаптуються до комп'ютерних технологій. Цей процес свідчить про те, як мова та термінологія еволюціонують, враховуючи нові контексти і потреби. Наприклад, слово "система" (*system*) в контексті комп'ютерних технологій стало вживатися для позначення не лише апаратних і програмних компонентів, але й цілого набору процесів і процедур, які взаємодіють для досягнення певної мети. У цьому сенсі термін "система" втрачає своє первісне обмежене значення і набуває більш широкої інтерпретації.

Адаптація терміна "система" відбувається на основі концептуальних зв’язків між різними галузями. У традиційній науці, наприклад, "система" може позначати набір елементів, які взаємодіють у рамках певної теорії або дисципліни, наприклад, екосистеми в біології або соціальні системи в соціології. В інформаційних технологіях цей термін також починає включати в себе такі елементи, як програмні алгоритми, дані, апаратне забезпечення та

навіть користувачів, які взаємодіють із цими компонентами. Таким чином, "система" стає не лише технічним поняттям, а й концептуальною моделлю, що відображає складність і інтеграцію сучасних технологій [60].

Ще одним прикладом адаптації термінів є слово "мережа" (*network*), яке, як уже згадувалося, не обмежується лише фізичними з'єднаннями між комп'ютерами, але включає в себе також соціальні аспекти. У сфері соціальних мереж термін "мережа" використовується для опису взаємозв'язків між людьми, їхніми інтересами та активностями в Інтернеті. Ця адаптація терміна показує, як технологічні інновації змінюють наше сприйняття старих термінів та концепцій.

Крім того, терміни можуть переносити свою семантику з однієї галузі в іншу, часто без значних змін. Наприклад, термін "архітектура" (*architecture*), який традиційно стосується проектування будівель і споруд, також використовується в комп'ютерних технологіях для опису структури систем, програмного забезпечення або навіть цілих інформаційних технологій. Таким чином, "архітектура" в комп'ютерних технологіях позначає організацію компонентів системи та їх взаємозв'язки, що нагадує архітектурні принципи в традиційній архітектурі [50].

Отже, адаптація термінів з інших галузей в комп'ютерних технологіях свідчить про гнучкість мови та її здатність реагувати на нові виклики та потреби сучасного світу. Цей процес підкреслює важливість міждисциплінарних зв'язків і впливу технологічного прогресу на формування нової лексики, яка відображає не лише технічні, але й соціокультурні аспекти.

Розширення значень термінів у комп'ютерних технологіях зазвичай супроводжується процесом спеціалізації, що в свою чергу вказує на зміни в їхньому функціональному використанні. Яскравим прикладом цього є термін "криптографія" (*cryptography*), який спочатку вказував на мистецтво шифрування повідомлень. У традиційному розумінні криптографія була

спрямована на захист інформації шляхом перетворення її в недоступну для сторонніх осіб форму.

З розвитком технологій і збільшенням обсягів переданих даних значення цього терміна значно розширилося. Сьогодні криптографія охоплює широкий спектр технологій і практик, які забезпечують безпеку інформації в цифровому середовищі. Це включає не лише шифрування, але й різноманітні аспекти, такі як безпечна передача даних, електронні підписи, аутентифікація користувачів і захист цілісності даних.

Зокрема, електронні підписи, які базуються на криптографічних методах, стали важливим інструментом у багатьох сферах, включаючи електронний документообіг, фінансові операції та юридичні угоди. Вони забезпечують юридичну силу електронних документів, адже гарантують, що інформація не була змінена після підписання, а також підтверджують особу підписанта. Це підкреслює важливість терміна "криптографія" у сфері кібербезпеки, оскільки зростає потреба в механізмах, які захищають конфіденційність та цілісність інформації в умовах зростаючих кіберзагроз.

Крім того, сучасна криптографія використовує різноманітні алгоритми, такі як симетричні та асиметричні методи шифрування. Симетричне шифрування використовує один і той самий ключ для шифрування та дешифрування даних, в той час як асиметричне шифрування передбачає використання пари ключів – відкритого і закритого. Це дозволяє створювати більш складні та безпечні механізми захисту даних [65].

Також важливими елементами сучасної криптографії є протоколи безпеки, такі як SSL/TLS, які використовуються для захисту даних, що передаються через Інтернет. Вони гарантують, що інформація, що пересилається між веб-сайтом і користувачем, залишається конфіденційною і не може бути перехоплена сторонніми особами.

Отже, термін "криптографія" не лише змінив своє первісне значення, але й став основою для розвитку нових технологій і методів у сфері кібербезпеки, що свідчить про важливість адаптації термінології до сучасних

реалій. Це розширення значень терміна демонструє, як мова здатна еволюціонувати у відповідь на нові виклики та потреби, які виникають у процесі технологічного прогресу.

Семантичні зміни в термінах комп'ютерних технологій часто виникають у відповідь на появу нових технологій або концепцій. Цей процес змінює не лише специфічні терміни, але й їхнє загальне сприйняття в професійній спільноті та суспільстві в цілому. Яскравим прикладом таких змін є термін "хмарні обчислення" (*cloud computing*), який став популярним лише в останнє десятиліття.

Спочатку хмарні обчислення стосувалися концепції зберігання та обробки даних на віддалених серверах, доступ до яких здійснювався через Інтернет. Однак з часом цей термін став асоціюватися з новими бізнес-моделями, які ґрунтуються на використанні ресурсів у режимі онлайн. Це означає, що організації більше не потребують традиційних локальних серверів для зберігання даних чи виконання обчислень. Замість цього вони можуть використовувати хмарні платформи, які пропонують гнучкість, масштабованість та економію витрат [43].

Розвиток хмарних технологій призвів до зміни не лише терміна "хмарні обчислення", але й до виникнення нових термінів, пов’язаних із цим концептом. Наприклад, терміни "хмарне зберігання" (*cloud storage*) та "хмарна платформа" (*cloud platform*) стали звичними у професійній мові. Ці терміни описують специфічні послуги та продукти, що надаються через хмари, і відображають зміни в способах організації та використання інформаційних ресурсів.

Крім того, хмарні обчислення внесли свій вклад у зміну бізнес-процесів. Організації стали більш схильними до використання моделей *Software as a Service (SaaS)*, *Platform as a Service (PaaS)* та *Infrastructure as a Service (IaaS)*. Це підвищило попит на нові терміни, пов’язані з цими концепціями, що свідчить про їх значення в сучасному світі інформаційних

технологій. Наприклад, терміни "платформа SaaS" чи "інфраструктура IaaS" набули популярності завдяки популяризації хмарних рішень.

Ці зміни демонструють, як технологічні інновації вимагають не лише введення нових термінів, але й адаптації вже існуючих понять до нових реалій. Це, в свою чергу, впливає на формування професійної мови в галузі комп'ютерних технологій, підкреслюючи динамічність і швидкість змін, що відбуваються в цій сфері.

У цьому контексті також важливо відзначити, що семантичні зміни можуть супроводжуватися еволюцією понять, що колись вважалися стабільними. Наприклад, термін "безпечна передача даних" (*secure data transmission*) отримав нове значення з появою технологій шифрування та нових стандартів безпеки, що покращили способи захисту інформації в цифровому середовищі. Це знову ж таки підтверджує, що терміни у сфері комп'ютерних технологій є живими, змінними елементами мови, які відображають не лише технологічний прогрес, але й соціально-економічні трансформації, які відбуваються в суспільстві [39].

Семантичні зміни в термінах комп'ютерних технологій також можуть бути глибоко пов'язані з соціальними та культурними трансформаціями, що відбуваються в суспільстві. Яскравим прикладом цього є термін "віртуальний" (*virtual*), який спочатку використовувався переважно в технічному контексті для опису середовища або простору, що існує в рамках комп'ютерних систем. У початковому розумінні цей термін позначав такі концепції, як віртуальні машини чи віртуальні мережі, які імітують фізичні об'єкти та процеси.

Однак із розвитком технологій та поширенням інтернету термін "віртуальний" набув нових значень, які виходять за межі суто технічних аспектів. Зокрема, він став асоціюватися з концепцією віртуальної реальності (*virtual reality*), яка дозволяє користувачам взаємодіяти з комп'ютерно згенерованими середовищами, які можуть імітувати або навіть повністю замінювати реальний досвід. Це призвело до виникнення нових термінів,

таких як "віртуальна реальність" (VR) та "доповнена реальність" (AR), які підкреслюють складність і багатогранність досвідів, що формуються в цифровому просторі.

З соціальної точки зору, використання терміна "віртуальний" стало символом змін у способах, якими люди взаємодіють між собою. З появою соціальних мереж, онлайн-спільнот та платформ для віртуальних зустрічей, поняття "віртуальний" почало вказувати на нові форми комунікації та взаємодії, що з’явилися у зв'язку з технологічними інноваціями. Сьогодні "віртуальний" може позначати не лише аспекти технологій, а й зміни в соціальній поведінці, в якій фізична присутність поступається місцем цифровим зв'язкам [68].

Крім того, термін "віртуальний" відображає культурні зміни, пов'язані зі сприйняттям реальності. У сучасному світі, де цифрові технології стали невід’ємною частиною повсякденного життя, концепція "віртуального" включає в себе елементи ідентичності, сприйняття, креативності та навіть бізнесу. Віртуальні простори стають майданчиками для нових форм самовираження, де користувачі можуть створювати, ділитися та обмінюватися досвідом, що призводить до нових соціальних норм і культурних практик.

Таким чином, термін "віртуальний" служить прикладом того, як семантичні зміни в термінах комп'ютерних технологій можуть відображати глибокі соціальні та культурні трансформації. Це підкреслює динамічність мови в технологічному середовищі та її здатність адаптуватися до нових реалій, формуючи нові концепції, які стають важливими в контексті сучасного життя.

Таким чином, семантичні зміни в термінах комп'ютерних технологій відображають динаміку цієї галузі, що постійно розвивається, і її здатність адаптуватися до швидко змінюваних умов. Ці зміни свідчать про те, як технологічні інновації впливають на нашу мову, формуючи нові терміни та переосмислюючи вже існуючі. Коли нові технології входять у наше життя,

вони часто супроводжуються новими поняттями, які стають важливими для розуміння складних концепцій, що виникають у процесі їх використання. Це, в свою чергу, підкреслює важливість термінології як засобу комунікації, що дозволяє фахівцям чітко обмінюватися інформацією та ідеями.

Проте семантичні зміни виходять за межі суто технічних аспектів і відображають ширший культурний контекст, у якому існує сучасна інформаційна технологія. Слова, що використовуються у галузі, часто стають культурними символами, що відображають зміни в соціальних відносинах, способах комунікації та цінностях. Наприклад, терміни, пов’язані з дистанційною роботою, соціальними мережами або електронною комерцією, відображають нові форми взаємодії, які стали звичними в нашому повсякденному житті [6].

Відтак, фахівцям у сфері комп'ютерних технологій важливо постійно стежити за еволюцією термінології. Це дозволяє їм ефективно орієнтуватися в нових реаліях, бути в курсі актуальних змін і впроваджувати нові знання у свою практику. Успішна адаптація до нових термінів і понять стає ключовим чинником для професіоналів, адже вона не лише підвищує їх конкурентоспроможність на ринку праці, але й дозволяє їм залишатися на передньому краї технологічного прогресу.

Крім того, активне вивчення змін у термінології та їх семантики може допомогти фахівцям прогнозувати майбутні тенденції в технологічному розвитку. Вони можуть розпізнавати, які терміни стають популярними, і які технології або практики їх підтримують. Це знання може слугувати важливим інструментом у розробці нових продуктів, послуг або рішень, що задовольняють потреби сучасного суспільства.

Таким чином, семантичні зміни в термінах комп'ютерних технологій не лише підкреслюють динаміку цієї галузі, а й є невід'ємною частиною культурних змін, що відбуваються в суспільстві. Ця взаємодія між мовою та технологією створює нові можливості для розвитку та інновацій, формуючи майбутнє інформаційної технології.

2.3. Особливості перекладу професійної лексики фахівців з комп’ютерних технологій

2.3.1. Проблеми перекладу термінів комп'ютерних технологій

Переклад термінів у сфері комп'ютерних технологій створює багато труднощів, головними з яких є особливості спеціалізованої лексики, швидкий розвиток галузі та мовні відмінності. У галузі комп'ютерних технологій англійська мова є провідною, і більшість нових термінів створюються саме нею. Через це в багатьох мовах не існує безпосередніх еквівалентів для багатьох термінів, що становить одну з найбільших проблем для перекладачів.

Коли виникають такі терміни, перекладачам доводиться застосовувати різні підходи, щоб передати їх значення. Серед основних методів – транскрипція, транслітерація та калькування [9].

- Транслітерування (транслітерація) передбачає передавання літерної форми терміна на мові перекладу за допомогою власного алфавіту, як, наприклад, у випадку з терміном *«router»*, який в українській мові транслітерується як «роутер». Однак транслітерація не завжди точно передає смислове навантаження терміна.

- Транскрибування (транскрибція) передає звукову форму терміна, зберігаючи його написання, що також може бути недостатньо зрозумілим для носіїв іншої мови. Наприклад, слово *«byte»* може бути просто транслітеровано як «байт», що дозволяє зберегти його початкове звучання, проте втрачає будь-які культурні чи технічні особливості.

- Калькування передбачає дослівний переклад терміна шляхом відтворення його структури, що інколи призводить до нелогічних або важкозрозумілих варіантів перекладу. Наприклад, термін *«cloud computing»* може бути калькованим як «хмарні обчислення», що, хоча і передає структуру слова, може збивати з пантелику через неочевидне значення.

Використання цих методів не завжди дозволяє передати справжнє значення терміна або адаптувати його до культурного й технічного контексту мови перекладу. Як результат, це може призвести до спотворення або неповного розуміння фахівцями, що працюють з перекладеними текстами. Ускладнення перекладу також викликає те, що нові терміни швидко входять до професійної лексики, що ускладнює процес стандартизації та перекладацьких рішень.

Іншою важливою проблемою перекладу термінів комп'ютерних технологій є полісемія, тобто багатозначність слів. Це явище означає, що один і той самий термін може мати кілька різних значень залежно від контексту, в якому він використовується. У комп'ютерних технологіях це дуже поширене, оскільки терміни можуть позначати різні процеси, пристрої чи програмні елементи, що значно ускладнює їх правильний переклад [69].

Одним із прикладів є термін *«driver».* У сфері комп'ютерних технологій це слово може означати як «програмне забезпечення для пристроїв» (*software driver*), так і «керуючий пристрій» або «механізм управління» (*hardware driver*). У першому випадку йдеться про програмний компонент, який дозволяє операційній системі взаємодіяти з апаратним забезпеченням, наприклад, з принтером або відеокартою. У другому випадку, термін може стосуватися фізичного пристрою або механізму, що керує певною частиною обладнання. Тому перекладачеві потрібно глибоко розуміти технічний контекст, щоб уникнути неправильного вибору перекладу [45].

Також *«driver»* може використовуватися в ширшому значенні, наприклад, як «мотивуючий фактор» у психології чи управлінні, що ще більше ускладнює процес перекладу. Вибір неправильного значення може не тільки змінити сенс тексту, але й заплутати кінцевого користувача, оскільки терміни мають конкретні функціональні значення у контексті комп'ютерних технологій.

Полісемія змушує перекладачів уважно аналізувати контекст, в якому використовується той чи інший термін. Якщо цей аналіз не проводиться

ретельно, існує ризик втрати технічної точності та розуміння з боку користувачів, для яких призначений переклад. Така багатозначність також створює потребу в розробці детальніших глосаріїв і контекстуальних довідників для перекладачів, щоб уникнути неоднозначних ситуацій.

Ще однією важливою проблемою при перекладі термінів комп'ютерних технологій є культурна специфіка, яка полягає в тому, що технології розвиваються в різних культурних середовищах, і деякі терміни або концепції можуть не мати безпосереднього аналога в інших мовах. Ця складність виникає через те, що комп'ютерні технології нерідко створюються в певних культурних контекстах, де використовуються унікальні поняття, підходи або традиції, що не завжди відображаються у мовах інших країн.

Одним із прикладів може бути термін «*cloud computing»*. У країнах, де активно використовуються хмарні технології, це поняття є добре зрозумілим і активно використовується. Проте в культурах, де такі технології ще не стали масовими або розвиненими, не завжди існує безпосередній еквівалент цього терміна. Дослівний переклад як «хмарні обчислення» може не передати повністю суті цього явища, оскільки слово «хмара» не асоціюється з технологіями в культурному сприйнятті певних мовних спільнот [23].

Культурна специфіка також виявляється у відмінностях у робочих процесах і підходах до вирішення задач. Наприклад, в англомовних країнах можуть використовуватися терміни, що описують конкретні моделі або стандарти роботи з інформацією чи програмуванням, тоді як в інших культурах можуть бути прийняті інші методи або технології. Через це перекладачам доводиться шукати креативні рішення, які б забезпечили зрозуміле тлумачення терміна в іншій мові без втрати оригінального змісту.

Також існують терміни, які відображають специфіку професійного жаргону. Наприклад, терміни на кшталт *«hacker», «spam», «bug»* мають культурно специфічні конотації в англійській мові, які можуть не повністю зрозуміти носії інших мов. Такі терміни часто не просто перекладаються, а потребують адаптації під культурні реалії цільової аудиторії, що вимагає від

перекладача високого рівня компетенції у знанні обох мов і культурних контекстів.

Для вирішення цієї проблеми перекладачам потрібен глибокий рівень розуміння як вихідної, так і цільової культури, а також експертні знання у галузі комп'ютерних технологій. Це дає змогу правильно інтерпретувати значення термінів і, якщо потрібно, адаптувати їх до контексту іншої мови, не втрачаючи при цьому технічної точності.

Останньою значущою проблемою перекладу термінів у комп'ютерних технологіях є динамічність самої галузі. Комп'ютерні технології розвиваються надзвичайно швидко, і разом із цим постійно з'являються нові терміни та поняття, які мають бути відображені у мовах перекладу. Це створює серйозний виклик для перекладачів, оскільки їм потрібно постійно оновлювати свої знання та стежити за розвитком професійної лексики [31].

Нові терміни часто виникають через технологічні інновації, впровадження нових програмних продуктів або змін у підходах до розробки та роботи з комп'ютерними системами. Наприклад, такі терміни, як *«blockchain»*, *«cryptocurrency»*, або *«deep learning»*, які нещодавно увійшли в ужиток, спершу були маловідомі або взагалі не мали еквівалентів у більшості мов. Перекладачі змушені шукати відповідні способи їх передачі, часто створюючи нові терміни в цільовій мові або запозичуючи їх у вигляді кальки чи транскрипції.

Крім того, швидкий розвиток технологій призводить до того, що деякі терміни стають застарілими або змінюють своє значення в міру вдосконалення галузі. Наприклад, раніше популярний термін «dial-up» для позначення з'єднання через телефонну лінію зараз майже не використовується через розвиток високошвидкісного інтернету. Перекладачам потрібно враховувати такі зміни і вчасно оновлювати свої переклади, щоб відповідати сучасним реаліям.

Водночас постійна поява нових термінів може викликати недостатню стандартизацію перекладу. Оскільки термінологія змінюється так швидко, у

багатьох випадках немає встановлених стандартів для перекладу нових слів, що може призводити до різноманітних варіантів перекладу одного і того ж терміна в різних джерелах. Це ускладнює завдання перекладачів, які повинні знаходити не тільки зрозумілі, але й прийнятні в професійних колах варіанти перекладу [12].

Для того, щоб залишатися компетентними в умовах такої динаміки, перекладачі повинні постійно підвищувати кваліфікацію та слідкувати за новинами і тенденціями в галузі комп'ютерних технологій. Це може включати участь у спеціалізованих семінарах, курси підвищення кваліфікації або активну роботу з новими джерелами інформації. Завдяки цьому вони можуть забезпечувати адекватний і точний переклад нової термінології, зберігаючи його актуальність і відповідність сучасним вимогам.

2.3.2. Методи та стратегії перекладу професійної лексики

У перекладі професійної лексики, зокрема у сфері комп'ютерних технологій, використовуються різні методи та стратегії, які допомагають забезпечити точність і адекватність передачі термінів в іншій мові. Вибір методу залежить від особливостей терміна, контексту, а також від специфіки цільової мови.

Транскрипція та транслітерація – це два методи, які дозволяють передати іншомовні терміни у перекладі шляхом збереження їх звучання або написання. У сфері комп'ютерних технологій ці методи є особливо актуальними, оскільки значна частина термінології походить з англійської мови, що є домінуючою в цій галузі [20]. Наприклад:

Слово *"browser"* в англійській мові вимовляється як [ˈbraʊzə]. В українській мові воно передається через транскрипцію як "браузер". Це зберігає вимову англійського слова, але пристосовує його до української фонетичної системи.

Транскрипція зручна для тих термінів, які не мають відповідників в українській мові, але важливо враховувати, що такий підхід може створити відчуття чужорідності. Такі слова можуть не одразу бути зрозумілими без додаткового пояснення, особливо для осіб, які не знайомі з іноземними мовами [67].

Інший приклад – *"chip"*, що перекладається як "чіп". Тут транслітерація дозволяє зберегти як написання, так і фонетичне звучання терміна.

Транскрипція та транслітерація мають свої переваги, коли потрібно зберегти інтернаціональний характер термінів, але можуть викликати труднощі у випадках, коли іноземні слова сприймаються як чужорідні для цільової аудиторії. Наприклад:

Терміни, які з часом входять в ужиток, можуть потребувати адаптації або калькування, щоб полегшити їх розуміння широкою аудиторією. Слово *"file"* у комп'ютерній термінології на початку використовувалося через транскрипцію як "файл", але зараз воно стало загальновживаним словом в українській мові [53].

Транскрипція та транслітерація є необхідними інструментами перекладу, особливо у сферах, де нові терміни швидко виникають і не мають прямих відповідників у мові перекладу. Однак, перекладачі повинні обережно використовувати ці методи, враховуючи можливі труднощі адаптації нових слів для сприйняття носіями мови перекладу.

Калькування – це метод перекладу, при якому термін або вираз передається шляхом дослівного переносу його складових частин у цільову мову. Це дозволяє зберегти структуру оригінального терміна та його зміст, що робить його зрозумілим для носіїв мови. Проте, як і в будь-якому методі, калькування має свої особливості та можливі недоліки [7].

Термін *"open source"* калькується як "відкритий код". Тут складові частини терміна ("open" – відкритий, "source" – код) також зберігають свою структуру, що надає чітке уявлення про те, що мова йде про програмне забезпечення з відкритим доступом до його вихідного коду [23].

Калькування дозволяє створити терміни, які:

- є легко зрозумілими для носіїв цільової мови;

- зберігають логіку і структуру оригіналу, що може допомогти в кращому сприйнятті терміна.

Проте, калькування може мати і свої недоліки:

- некоректна передача змісту: дослівний переклад не завжди передає всі конотації терміна (наприклад, термін *"social network"* калькується як "соціальна мережа", однак у різних контекстах він може мати різні значення);

- культурні відмінності: деякі терміни можуть не мати аналогів у цільовій культурі, що ускладнює їх розуміння (наприклад, термін "user experience" може бути переведений як "досвід користувача", але не всі користувачі можуть бути обізнані з усіма нюансами, які вкладаються в це поняття).

Калькування є корисним методом перекладу, особливо у випадках, коли потрібно зберегти структуру терміна і зробити його зрозумілим для цільової аудиторії. Проте перекладачі повинні бути уважними до можливих недоліків, що можуть виникнути при дослівному перенесенні значень, і враховувати контекст, в якому вживається термін [29].

Описовий переклад – це метод, який використовується, коли точний еквівалент терміна відсутній у цільовій мові, або коли термін є занадто специфічним і вимагає детального пояснення. Цей підхід включає в себе опис або пояснення значення терміна, що дозволяє краще передати його зміст.

Термін *"debugging"* може бути перекладений як "процес пошуку та виправлення помилок у програмному забезпеченні". У цьому випадку замість простого слова надається детальний опис, що пояснює, що саме відбувається під час даного процесу. Це особливо корисно для тих, хто не знайомий з терміном, оскільки дає ясну уяву про його суть.

Термін *"bandwidth"* в контексті комп'ютерних технологій часто перекладається як "пропускна спроможність каналу зв'язку". Описовий

переклад пояснює, що йдеться про максимальну кількість даних, які можуть бути передані через мережу за певний час, що дає змогу краще зрозуміти його значення.

Термін *"malware"* можна перевести як "шкідливе програмне забезпечення, яке призначене для пошкодження або отримання несанкціонованого доступу до комп'ютерних систем". У цьому випадку описовий переклад детально пояснює, що таке malware, його призначення та можливі наслідки, що робить його зрозумілішим для аудиторії [22].

Описовий переклад має кілька переваг:

- точність: дозволяє чітко передати зміст терміна, особливо в складних або специфічних контекстах;

- зрозумілість: пояснення може допомогти аудиторії краще зрозуміти концепцію, навіть якщо вона не знає оригінального терміна.

Однак, описовий переклад також має свої недоліки:

- обсяг: використання більшої кількості слів може ускладнити текст і зробити його менш лаконічним;

- втрата стилю: дослівне пояснення може призвести до втрати оригінального стилю та ритму, що важливо для певних контекстів, таких як наукові статті або технічні документи.

Описовий переклад є ефективним методом у тих випадках, коли терміни є занадто специфічними або не мають еквівалентів у цільовій мові. Цей підхід дозволяє передати точний зміст, проте потребує більшої уваги до стилістичних особливостей тексту, щоб зберегти його зрозумілість і читабельність [72].

Заміщення, або еквівалентний переклад, – це метод, який передбачає використання термінів цільової мови, що мають аналогічне значення, навіть якщо вони не є дослівними перекладами. Цей підхід дозволяє зберегти смислове навантаження терміна, адаптуючи його до мовних і культурних особливостей цільової аудиторії.

Англійське слово *"hard drive"* перекладається як "жорсткий диск". У цьому випадку термін зберігає своє значення, але його структура змінюється. Це допомагає зробити термін зрозумілішим для україномовних користувачів, які можуть не знати оригінального слова.

Термін *"software"* перекладається як "програмне забезпечення". Хоча це не дослівний переклад, заміщення дозволяє чітко передати суть терміна, зберігаючи при цьому його функціональність у контексті комп'ютерних технологій.

Англійське слово *"router"* може бути переведене як "маршрутизатор". У цьому випадку термін не лише адаптується до української мови, але й стає легким для розуміння в професійному середовищі, оскільки вже закріплений в українській термінології [25].

Метод заміщення має кілька переваг:

- зрозумілість: використання термінів, які вже є в цільовій мові, дозволяє аудиторії легше сприймати нову інформацію;

- адаптація: заміщення допомагає адаптувати терміни до культурних і мовних особливостей, що робить їх більш прийнятними для цільової аудиторії.

Проте, метод заміщення має також свої недоліки:

- втрата точності: використання еквівалентів може призводити до втрати нюансів і точності, оскільки замінений термін може мати дещо інше значення в оригіналі;

- можливі непорозуміння: якщо термін не зовсім точно передає значення, це може призвести до непорозумінь у професійному контексті.

Заміщення – це ефективний метод перекладу, який дозволяє адаптувати терміни до специфіки цільової мови та культурного контексту. Хоча цей підхід має свої переваги в плані зрозумілості та адаптації, важливо бути уважним до точності, щоб не втратити важливі нюанси оригінального значення терміна.

Контекстуалізація – це метод перекладу термінів, який передбачає врахування контексту їх використання. Багато термінів можуть мати кілька значень в залежності від сфери застосування, тому важливо, щоб перекладач обирав найвідповідніший варіант відповідно до ситуації [13].

У комп'ютерних технологіях термін *"protocol"* часто перекладається як "протокол", що означає набір правил для передачі даних у комп'ютерних мережах (наприклад, TCP/IP протокол). В дипломатії той самий термін може означати "дипломатичний протокол", що стосується формальних правил і етикету у міжнародних відносинах. Перекладач повинен зрозуміти контекст, щоб визначити, яке значення терміна є найдоцільнішим у даній ситуації.

У контексті програмування термін *"bug"* перекладається як "помилка" або "недолік", що вказує на проблему в коді, яку потрібно виправити. В іншому контексті, наприклад, в ентомології, "bug" може мати значення "комаха". Тут важливо, щоб перекладач врахував, в якій сфері вживається термін, щоб не допустити помилки в перекладі [58].

У сфері комп'ютерних технологій термін *"server"* перекладається як "сервер", що вказує на комп'ютер або програму, яка надає послуги іншим комп'ютерам у мережі. Однак у гастрономічному контексті, *"server"* може означати "офіціант", що вказує на людину, яка обслуговує клієнтів у ресторані. Перекладачеві важливо враховувати, у якому контексті використовується термін, щоб уникнути плутанини.

Контекстуалізація має кілька переваг:

- точність: вибір найбільш відповідного значення терміна дозволяє досягти більшої точності перекладу;

- розуміння: урахування контексту сприяє кращому розумінню матеріалу читачами.

Проте метод контекстуалізації має свої недоліки:

-складність: перекладач може зіштовхнутися з труднощами в розумінні контексту, особливо в складних текстах;

- часові витрати: аналіз контексту потребує більше часу і зусиль у порівнянні з простими методами перекладу.

Контекстуалізація – це важливий метод перекладу термінів, що дозволяє враховувати специфіку їх використання в різних сферах. Завдяки цьому методу перекладачі можуть забезпечити точність і адекватність перекладу, що є критично важливим для професійної лексики, особливо в швидко розвиваючих сферах, таких як комп'ютерні технології [79].

Адаптація – це метод перекладу, при якому терміни або концепції модифікуються для того, щоб вони були зрозумілими і прийнятними для цільової аудиторії. Цей підхід часто використовується, коли прямий переклад може бути незрозумілим, неприйнятним або не відповідає культурним чи лінгвістичним нормам країни, в яку ведеться переклад.

Англійський термін *"fast food"* може бути перекладений як "швидка їжа", але для української аудиторії термін "фастфуд" став звичним і зрозумілим. Це приклад адаптації, коли слово зберігає свою звучність і форму, але стає прийнятним у новій культурі.

Термін *"shopping mall"* може бути адаптований як "торговий центр". У цьому випадку термін не тільки перекладається, але й модифікується для відповідності з уже усталеними термінами в українській мові, що робить його більш зрозумілим для цільової аудиторії [36].

У деяких випадках англійський термін *"e-commerce"* може бути адаптований до "електронна комерція", де термін модифікується для кращого сприйняття. Цей варіант відображає специфіку української мови, але зберігає основний зміст терміна.

Термін *"cloud"* в контексті комп'ютерних технологій може бути адаптований до "хмара" в українській мові, що пов'язано з концепцією зберігання даних в "хмарі". Це дозволяє легше сприймати термін, оскільки українські користувачі вже знайомі з таким використанням слова.

Адаптація має певний набір переваг:

- зрозумілість: адаптовані терміни легше сприймаються цільовою аудиторією, що покращує комунікацію;

- культурна відповідність: адаптація дозволяє уникнути культурних непорозумінь, забезпечуючи гармонію між термінами та культурними нормами.

Проте адаптація також має свої недоліки:

-втрати значення: іноді під час адаптації може бути втрачено частину значення оригінального терміна, що може призвести до непорозумінь;

- складність у виборі: визначення того, які терміни потребують адаптації, може бути складним завданням для перекладача, особливо в складних контекстах.

Адаптація є важливим методом перекладу, який дозволяє термінам стати зрозумілими та прийнятними для цільової аудиторії. Цей підхід забезпечує культурну відповідність і покращує комунікацію, проте потребує уважності, щоб зберегти основний зміст оригінальних термінів. В результаті адаптація сприяє більш ефективному використанню професійної лексики в процесі перекладу.

Використання запозичень – це метод перекладу, при якому терміни з вихідної мови без змін або з мінімальними адаптаціями використовуються в цільовій мові. Це особливо актуально у сфері комп'ютерних технологій, де англійська мова домінує, а нові концепції та терміни швидко розповсюджуються. Запозичення може стати практичним рішенням, коли немає точних еквівалентів у цільовій мові, або коли терміни вже стали загальноприйнятими в професійній лексиці [1].

Термін *"software"* часто використовується в українській мові без перекладу, як "софтуер". Це слово стало звичним серед IT-спеціалістів та користувачів, які активно працюють з комп'ютерними технологіями. Використання цього терміна в оригіналі дозволяє уникнути плутанини, оскільки він чітко вказує на специфічний вид програмного забезпечення.

Слово *"email"* також широко використовується в україномовному середовищі без змін, інколи з написанням "ей-мейл". Багато людей вважають цей термін звичним і зручним, оскільки він часто зустрічається в літературі та спілкуванні. Використання запозичення полегшує комунікацію у сферах, пов'язаних з електронною поштою.

Термін *"file"* часто з'являється в українській мові в оригіналі або в адаптованій формі "файл". У багатьох комп'ютерних контекстах цей термін не викликає необхідності у перекладі, оскільки він чітко відображає своє значення – документ чи інформацію, що зберігається на комп'ютері.

Англійське слово *"browser"* може використовуватися без змін у розмовах, хоча його український еквівалент – "браузер" – також поширений. Запозичення в даному випадку є зручним способом спілкування, особливо в технічних дискусіях.

Переваги використання запозичень:

- зрозумілість: запозичені терміни часто вже знайомі аудиторії, що полегшує сприйняття і комунікацію;

- оперативність: використання терміна в оригіналі може бути швидшим і простішим, ніж пошук точного перекладу.

Недоліки використання запозичень:

- ризик непорозумінь: не всі користувачі можуть бути знайомі з запозиченими термінами, що може призвести до непорозумінь;

- засмічення мови: Надмірне використання запозичень може призвести до того, що мова втратить свою унікальність та самобутність.

Використання запозичень є важливим методом перекладу, який дозволяє інтегрувати міжнародні терміни у професійну лексику цільової мови. Цей підхід забезпечує зрозумілість та оперативність у спілкуванні, проте потребує обережності, щоб уникнути плутанини та зберегти мовну ідентичність. Запозичення, коли воно використовується в помірних кількостях, може стати потужним інструментом у світі швидко змінюваних технологій [62].

Вибір методу чи стратегії перекладу залежить від характеру терміна, його специфіки та потреб цільової аудиторії. У сфері комп'ютерних технологій перекладачі часто використовують комбінацію методів, щоб забезпечити адекватність, зрозумілість і точність перекладу, враховуючи динамічний розвиток галузі та постійну появу нових термінів.

Наступна таблиця в узагальненому вигляді ілюструє найбільш вживані методи і стратегії перекладу комп’ютерних професіоналізмів.

Табл.2.1

Стратегії перекладу професійної лексики у сфері комп'ютерних технологій

Термін (англійською)	**Переклад (українською)**	**Метод/стратегія перекладу**
Software	Програмне забезпечення	Запозичення
Hardware	Апаратне забезпечення	Запозичення
Cloud Computing	Хмарні обчислення	Адаптація
Database	База даних	Заміщення
Network	Мережа	Заміщення
Firewall	Брандмауер	Запозичення
Algorithm	Алгоритм	Заміщення
Protocol	Протокол	Контекстуалізація
Malware	Шкідливе програмне забезпечення	Запозичення
Interface	Інтерфейс	Заміщення
Server	Сервер	Запозичення
Virtualization	Віртуалізація	Адаптація
Application	Застосунок	Заміщення
Browser	Веб-браузер	Заміщення
URL	URL (унікальний ресурсний локатор)	Запозичення
Bandwidth	Пропускна здатність	Заміщення
Spam	Спам	Запозичення
Debugging	Виправлення помилок	Заміщення
Encryption	Шифрування	Заміщення
Cybersecurity	Кібербезпека	Заміщення
Interface Design	Проектування інтерфейсів	Адаптація
Firmware	Вбудоване програмне забезпечення	Запозичення

Robot	Робот	Заміщення
User Experience	Досвід користувача	Адаптація
Operating System	Операційна система	Заміщення
Data Mining	Видобуток даних	Заміщення
Website	Веб-сайт	Заміщення
Virus	Комп'ютерний вірус	Заміщення
SaaS	ПЗ як послуга	Запозичення
IoT	Інтернет речей	Адаптація
QR Code	QR-код	Запозичення
3D Printing	3D-друк	Заміщення
Augmented Reality	Доповнена реальність	Адаптація
Blockchain	Блокчейн	Запозичення
AI	Штучний інтелект	Адаптація
VR	Віртуальна реальність	Запозичення
API	API (інтерфейс програмування додатків)	Запозичення
SQL	SQL (мова структурованих запитів)	Запозичення
Cache	Кеш	Заміщення
Responsive Design	Адаптивний дизайн	Адаптація
Microservices	Мікросервіси	Заміщення
Data Science	Наука про дані	Адаптація
Load Balancing	Балансування навантаження	Заміщення
Big Data	Великі дані	Адаптація
Cloud Storage	Хмарне сховище	Адаптація
Artificial Neural Network	Штучна нейронна мережа	Адаптація
Deep Learning	Глибинне навчання	Адаптація
Machine Learning	Машинне навчання	Адаптація
Cyberattack	Кібер-атака	Заміщення
Phishing	Фішинг	Запозичення
Data Breach	Витік даних	Заміщення
Token	Токен	Запозичення
Virtual Machine	Віртуальна машина	Заміщення
Code Review	Рев'ю коду	Адаптація
Git	Git	Запозичення
Backup	Резервне копіювання	Заміщення
CDN (Content Delivery Network)	Мережа доставки контенту	Адаптація
UX/UI	UX/UI (інтерфейси користувача)	Запозичення
Repository	Репозиторій	Заміщення
DevOps	DevOps	Запозичення
Source Code	Початковий код	Заміщення

Open Source	Відкритий код	Адаптація
Patch	Патч	Запозичення
VPN	VPN (віртуальна приватна мережа)	Запозичення
Cloud Service	Хмарна послуга	Адаптація
Middleware	Проміжне ПЗ	Заміщення
Containerization	Контейнеризація	Адаптація
SaaS (Software as a Service)	Програмне забезпечення як послуга	Адаптація
PaaS (Platform as a Service)	Платформа як послуга	Адаптація
DDoS Attack	Атака DDoS	Запозичення
GitHub	GitHub	Запозичення
Blockchain Technology	Технологія блокчейн	Адаптація

2.3.3. Аналіз перекладів професіоналізмів з галузі комп'ютерних технологій

Аналіз перекладів термінів з галузі комп'ютерних технологій займає центральне місце в дослідженні термінології. Цей процес не лише дозволяє оцінити адекватність та точність перекладу, але й виявляє специфічні труднощі, з якими стикаються перекладачі. Оскільки комп'ютерні технології постійно розвиваються, терміни в цій сфері зазнають змін, а нові поняття виникають швидко, що ускладнює процес їхньої передачі між мовами. Аналіз термінів дає можливість вивчити ці тенденції, зрозуміти, як нові технології впливають на термінологію, та які виклики виникають у перекладацькій практиці.

На початковому етапі важливо визначити мету аналізу. Ця мета може охоплювати різні аспекти, такі як оцінка коректності перекладів, виявлення труднощів у передачі значень термінів, або дослідження впливу культурних аспектів на процес перекладу. Чітке формулювання цілей дозволяє перекладачам і дослідникам сфокусуватися на найбільш важливих питаннях, що виникають у результаті взаємодії між мовами та культурами [71].

Після визначення мети наступним кроком є вибір термінів для аналізу. Це передбачає обрання актуальних понять, які відображають сучасні тенденції в комп'ютерних технологіях. Обрання термінів може включати як загальновідомі поняття, такі як "програмне забезпечення" або "кодування", так і специфічні терміни, які можуть бути менш відомими, але мають значення у вузьких колах фахівців. Важливо звертати увагу на нові терміни, які виникають унаслідок швидкого розвитку технологій, оскільки вони часто викликають труднощі при перекладі через відсутність еквівалентів у цільовій мові.

Цей етап аналізу також може включати дослідження контексту, в якому використовуються обрані терміни. Наприклад, одне й те саме слово може мати різні значення в залежності від ситуації, у якій воно вживається. Вивчення контексту допомагає уникнути помилок у перекладі та дозволяє створити точніші та адекватніші еквіваленти. Таким чином, ретельний підбір термінів та розуміння їхнього контексту є критично важливими для успішного аналізу термінології в галузі комп'ютерних технологій.

Після визначення термінів, що підлягають аналізу, наступним важливим етапом є збір даних про них. Цей процес передбачає детальний аналіз первинних джерел, до яких належать технічні тексти, інструкції, статті або наукові роботи. Мета цього етапу полягає у виявленні того, як терміни використовуються в оригінальних контекстах, що допомагає зрозуміти їх значення та функцію в конкретній сфері комп'ютерних технологій. Наприклад, терміни можуть мати різні значення або нюанси залежно від контексту, в якому вони вживаються, тому важливо мати доступ до різноманітних джерел інформації [17].

У процесі збору даних також необхідно дослідити, як вибрані терміни були перекладені на різні мови. Це може включати огляд перекладених документів, веб-сайтів або термінологічних баз даних, які містять інформацію про терміни у різних мовах. Таке порівняння може виявити, які методи та стратегії перекладу використовувалися для передачі значення

терміна в інших мовах, а також які терміни набули популярності в професійній лексиці.

На наступному етапі порівняння оригінальних термінів з їх перекладами важливо оцінити методи, які були застосовані для перекладу. Це може включати аналіз того, чи використовувалася транскрипція, калькування, адаптація або інші стратегії. Наприклад, терміни, які були адаптовані для кращого сприйняття в цільовій культурі, можуть виглядати зовсім інакше, ніж їх оригінальні аналоги, але при цьому зберігати зміст. Контекст використання терміна також має велике значення, адже деякі терміни можуть мати різні значення в залежності від сфери застосування.

Крім того, важливо враховувати культурні аспекти, які можуть впливати на вибір терміна. Комп'ютерні технології розвиваються в різних культурних середовищах, і певні концепції можуть не мати безпосередніх аналогів в іншій мові. Наприклад, термін "cloud computing" може бути зрозумілий у контексті західної технологічної культури, але його адаптація чи калькування можуть бути не такими очевидними в інших мовах чи культурах. Таким чином, аналіз перекладів термінів з галузі комп'ютерних технологій вимагає комплексного підходу, який враховує як мовні, так і культурні особливості [43].

В результаті аналізу термінів важливо виявити основні проблеми, які можуть виникати в процесі перекладу. Однією з таких проблем є полісемія термінів, яка може призводити до неоднозначності в перекладі. Наприклад, термін "interface" може означати як "інтерфейс" у контексті програмного забезпечення, так і "інтерфейс" у фізичному чи соціальному контексті, що ускладнює вибір правильного еквівалента в цільовій мові. Ще однією складністю є відсутність відповідних аналогів у цільовій мові, особливо для нових чи специфічних термінів, що з’являються внаслідок постійних змін у галузі комп'ютерних технологій. Це може призводити до необхідності використання описового перекладу або запозичення, які можуть бути не завжди точними.

Аналіз також може виявити тенденції в перекладі термінів. Наприклад, може спостерігатися схильність до запозичення термінів з англійської мови без перекладу, що є характерним для технічної сфери, де англійська мова домінує. Водночас, використання адаптованих варіантів термінів або загальноприйнятих термінів може свідчити про прагнення до створення зрозумілого і доступного контенту для цільової аудиторії [39].

На завершальному етапі формулюються висновки, які можуть містити рекомендації щодо поліпшення перекладацької практики в галузі комп'ютерних технологій. Це може бути корисно не лише для перекладачів, які працюють у цій сфері, але й для фахівців, що займаються термінологічними питаннями. Документування результатів аналізу у вигляді наукової статті або звіту є важливим елементом. Такі документи можуть містити деталі про обрані терміни, методи аналізу, результати порівняння, висновки та пропозиції щодо вдосконалення процесу перекладу термінів у галузі комп'ютерних технологій.

Отже, аналіз перекладів термінів з комп'ютерних технологій є складним і багатогранним процесом, що вимагає глибокого розуміння як мови, так і специфіки галузі. Ретельний підхід до цього аналізу може суттєво покращити якість перекладу та забезпечити точність і зрозумілість термінології в контексті швидко змінюючогося технологічного середовища. Цей процес не лише сприяє розвитку термінології, але й підвищує загальну професійну компетентність перекладачів у сфері комп'ютерних технологій.

2.4. Використання термінів у професійному спілкуванні

Дослідження використання термінів у професійному спілкуванні в галузі комп'ютерних технологій є важливим етапом, який дозволяє глибше зрозуміти, як фахівці взаємодіють між собою, використовуючи специфічну термінологію. В умовах швидкого розвитку технологій терміни постійно

змінюються, з'являються нові концепції, і це впливає на комунікацію в професійній сфері [31].

Згідно з даними, представленими раніше в табл. 2.1., такі терміни, як "штучний інтелект", "блокчейн", "хмарні технології", "інтернет речей" та "кібербезпека", стали центральними в розмовах фахівців. Ці терміни не лише відображають сучасні технологічні досягнення, але й є предметом обговорення в професійному середовищі. Вони активно використовуються в технічних документаціях, наукових статтях, а також у рамках курсів підвищення кваліфікації.

Проаналізувавши вживання цих термінів, можна відзначити, що "штучний інтелект" став загальноприйнятим поняттям, що охоплює широкий спектр технологій, від машинного навчання до обробки природної мови. У професійному спілкуванні цей термін часто викликає обговорення етичних аспектів, що свідчить про його багатозначність.

"Блокчейн", в свою чергу, демонструє приклад терміна, що з'явився з розвитком криптовалют, але зараз застосовується не лише в фінансовій сфері, а й у логістиці, охороні здоров'я та інших галузях. У професійному середовищі фахівці обговорюють його потенціал у забезпеченні прозорості та безпеки даних.

Термін "хмарні технології" також активно використовують у спілкуванні, оскільки він є ключовим у контексті переходу до віддалених робочих процесів. Обговорення цього терміна часто пов’язане з питаннями безпеки даних та зручності використання сервісів [35].

Щодо "інтернету речей", важливо відзначити, що цей термін позначає не лише технології, а й концепцію інтеграції фізичних об'єктів у цифровий світ. У професійних розмовах його використовують для обговорення можливостей автоматизації та моніторингу, що підкреслює важливість його вживання.

Термін "кібербезпека" займає особливе місце в професійному спілкуванні, оскільки він став критично важливим у світлі зростаючих загроз

у цифровому середовищі. Фахівці активно обговорюють методи захисту даних та нові підходи до забезпечення безпеки інформації.

Такі терміни, як "дата-аналіз", "машинне навчання", "нейронні мережі", "обробка природної мови", "бази даних", "фреймворки", "інтерфейси програмування додатків (API)", "контейнери", "мікросервіси", "розподілені системи", "агентські технології", "аналітика великих даних", "виробництво на основі даних", "автоматизація", "віртуалізація", "безсерверні обчислення", "гейміфікація", "досвід користувача (UX)", "інтеграція систем", "веб-скрейпінг" і "кіберзагрози" також набули популярності та стали частиною щоденної термінології фахівців у цій галузі. Кожен із цих термінів не лише відображає сучасні технологічні досягнення, але й ілюструє глибокі зміни в підходах до розробки, використання та обслуговування інформаційних технологій [20].

Наприклад, "дата-аналіз" та "аналітика великих даних" стосуються методів обробки та використання величезних обсягів інформації для прийняття рішень на основі даних. Ці практики дозволяють організаціям отримувати цінні інсайти, аналізуючи споживчі поведінки та оптимізуючи бізнес-процеси. В умовах сучасного інформаційного суспільства "дата-аналіз" є критично важливим для розуміння ринкових трендів та покращення конкурентоспроможності.

Термін "машинне навчання" визначає область штучного інтелекту, яка дозволяє системам навчатися на основі даних, адаптуватися до нових ситуацій та робити прогнози. "Нейронні мережі", у свою чергу, є складовою частиною машинного навчання, і їх використання дозволяє розвивати складні моделі для вирішення завдань, таких як розпізнавання образів і автоматизована обробка мовлення. Ці технології відкривають нові горизонти в автоматизації різних галузей, включаючи фінанси, охорону здоров'я та виробництво.

"Обробка природної мови" є ще одним важливим аспектом, який дозволяє комп'ютерним системам взаємодіяти з людьми зрозумілою для них

мовою. Ця технологія має широкий спектр застосування, включаючи чат-боти, системи автоматичного перекладу та аналітику соціальних медіа [14].

Крім того, "кібербезпека" стала невід’ємною частиною професійної термінології, оскільки захист інформаційних систем від кібератак є пріоритетом для будь-якої організації. "Інтернет речей" відображає тенденцію до інтеграції фізичних об'єктів у цифровий простір, що відкриває нові можливості для автоматизації та моніторингу.

Термін "фреймворки" позначає готові рішення для розробки програмного забезпечення, що дозволяють скоротити час на розробку, забезпечити стандартизацію та зручність у використанні. "Контейнери" та "мікросервіси" є концепціями, що підтримують гнучкість і масштабованість програмних рішень, дозволяючи фахівцям легко впроваджувати нові функціональності та оновлення [17].

Інші терміни, такі як "автоматизація", "віртуалізація", "безсерверні обчислення", "гейміфікація", "досвід користувача (UX)", "інтеграція систем" та "веб-скрейпінг", демонструють різні аспекти, які підвищують ефективність і зручність технологій у щоденному житті та бізнес-процесах.

Таким чином, ці терміни формують основу професійної мови у сфері комп'ютерних технологій, що дозволяє фахівцям краще розуміти один одного, обмінюватись ідеями та працювати над спільними проектами в умовах постійно змінюваного технологічного середовища.

Отже, дослідження використання термінів у професійному спілкуванні дозволяє не лише зрозуміти, які терміни є найбільш вживаними, а й які зміни відбуваються у їх значеннях і застосуванні. Цей аналіз є важливим для вдосконалення комунікативних стратегій у галузі комп'ютерних технологій, що, в свою чергу, сприяє підвищенню ефективності професійної взаємодії.

У рамках дослідження професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій було проведено опитування та інтерв'ю з 20 респондентами, які працюють у цій галузі. Мета даного етапу полягала в зборі емпіричних даних

щодо використання термінів, їхньої значущості, а також проблем, що виникають під час перекладу термінології на інші мови [71].

Для збору даних використовувалися напівструктуровані інтерв'ю, що дозволяло отримати як кількісну, так і якісну інформацію. Респонденти були обрані з різних підрозділів, таких як розробка програмного забезпечення, інформаційна безпека, аналітика даних і технічна підтримка. Це забезпечило різноманітність поглядів та досвіду у використанні професійної лексики.

Основні результати опитування та інтерв'ю з фахівцями демонструють важливість професійної термінології в сфері комп'ютерних технологій. Респонденти вказали на те, що терміни, такі як "штучний інтелект", "аналітика великих даних", "обробка природної мови" та "кібербезпека", є невід'ємною частиною їхньої повсякденної практики. Вони активно використовують ці терміни як у формальних документах, так і в неформальних бесідах або робочих зустрічах, що свідчить про їхню популярність і необхідність у професійному спілкуванні [44].

При обговоренні труднощів, пов'язаних із перекладом термінів, фахівці зазначили, що деякі з них, такі як "дата-аналіз" і "веб-скрейпінг", не мають адекватних українських відповідників. Це призводить до необхідності використовувати запозичені терміни або ж створювати нові, що іноді викликає непорозуміння серед колег. Важливо також враховувати культурні аспекти, адже фахівці з різних країн можуть мати різні асоціації з термінами, пов'язаними з технологіями, що ускладнює комунікацію в міжнародному контексті.

Всі респонденти підкреслили критичне значення точного розуміння і використання професійної термінології для ефективної комунікації в команді. Неправильне використання термінів може призводити до серйозних помилок у роботі, особливо в проектах, пов'язаних із безпекою або розробкою складних програмних рішень [5].

Фахівці також звернули увагу на динамічний характер розвитку термінології в галузі комп'ютерних технологій. Нові терміни постійно

з'являються, і їх значення може змінюватися відповідно до розвитку технологій. Багато респондентів визнали, що важливо постійно вдосконалювати свої знання та адаптуватися до нових термінів і концепцій, щоб залишатися конкурентоспроможними у швидко змінюваному професійному середовищі.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що професійна термінологія має суттєвий вплив на якість комунікації в сфері комп'ютерних технологій і потребує постійної уваги та розвитку з боку фахівців.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У висновках дослідження підсумовуються ключові результати аналізу професійної лексики фахівців з комп'ютерних технологій, які охоплюють теоретичні та практичні аспекти вивченого матеріалу. З огляду на динамічний характер галузі, важливо виділити основні терміни та їх значення, а також розглянути проблеми, пов’язані з перекладом і використанням термінології у професійному спілкуванні. Отримані результати підкреслюють важливість точності у використанні професійної лексики, що, у свою чергу, сприяє покращенню комунікації між фахівцями та успішному впровадженню інновацій у сфері комп'ютерних технологій.

1. У першому розділі дослідження акцентовано на визначенні поняття професійної лексики та її значущості у спеціалізованій мові. Професійна лексика охоплює терміни та вирази зі специфічним значенням у межах конкретної галузі знань, зокрема в комп'ютерних технологіях. Ці терміни є важливими інструментами для точного обміну інформацією серед фахівців, що забезпечує ефективну комунікацію та розуміння.

2. Встановлено, що професійна лексика виконує кілька функцій: по-перше, вона допомагає формулювати складні концепції та ідеї, спрощуючи їх сприйняття, що є особливо актуальним у сфері комп'ютерних технологій; по-друге, терміни слугують засобом стандартизації комунікації, що сприяє уникненню непорозумінь між фахівцями, які можуть працювати в різних країнах або сферах діяльності.

3. Аналіз показав, що правильне використання професійної лексики не тільки підвищує якість спілкування, але й сприяє створенню спільної мови серед фахівців, що є важливим для успішної роботи в команді. Таким чином, професійна лексика стає основою для розвитку професійної ідентичності та формування спільноти фахівців, які обмінюються знаннями і досвідом у своїй галузі.

4. Отже, перший розділ демонструє, що професійна лексика є не лише набором термінів, а й важливим елементом, що забезпечує ефективність і продуктивність професійного спілкування у сфері комп'ютерних технологій. Ця лексика сприяє формуванню спільного знання та розуміння, необхідного для досягнення успіху в сфері, що є технологічно складною та такою, що динамічно розвивається.

5. У другому розділі дослідження розглянуто структурно-семантичні характеристики професійної лексики в галузі комп'ютерних технологій та особливості її передачі українською мовою.

6. Аналіз виявив значну різноманітність термінів, які активно відображають новітні технологічні досягнення. Серед них можна виділити такі терміни, як "штучний інтелект", "аналітика великих даних" і "кібербезпека", які стали невід'ємною частиною щоденної практики фахівців. Дослідження також показало, що терміни не лише варіюються за формою, але й піддаються семантичним змінам, що зумовлені розвитком нових технологій і концепцій, які вимагають постійного оновлення професійного словника фахівців. Це оновлення терміносистеми зумовлює необхідність адаптації комунікаційних стратегій у професійному середовищі, оскільки терміни можуть набувати нових значень і контекстів, що впливають на розуміння та взаємодію між фахівцями.

7. Визначено, що проблеми, які виникають при перекладі термінів комп'ютерних технологій, є важливими для фахівців цієї галузі. Багато термінів не мають адекватних українських аналогів, що суттєво ускладнює процес перекладу і, відповідно, комунікації між професіоналами. Це призводить до необхідності використовувати запозичення або створювати нові терміни, що може викликати непорозуміння та помилки в інтерпретації значень.

8. Дослідження також включало аналіз різних методів і стратегій перекладу, які можуть бути застосовані для збереження точності і значення оригінальних термінів. Адаптація термінології до мовного та культурного

контексту є критично важливою, оскільки дозволяє забезпечити ефективну комунікацію між фахівцями з різних країн. Таким чином, розуміння специфіки терміносистеми та вміння орієнтуватися в методах перекладу може суттєво поліпшити якість спілкування і зменшити ризик виникнення непорозумінь у професійній діяльності.

9. Дослідження також виявило динамічний характер професійної термінології, яка постійно змінюється в умовах швидкого розвитку технологій. Це вказує на необхідність постійного оновлення знань і адаптації фахівців до нових термінів і концепцій, що з’являються в галузі. Регулярне спілкування та обмін досвідом між фахівцями, а також впровадження нових термінів у навчальний процес є важливими аспектами, які сприяють підвищенню професійної компетентності та ефективності роботи команд у сфері комп'ютерних технологій.

10. Дослідження також вказує на практичні виклики, що виникають у процесі перекладу і адаптації термінології. Багато термінів не мають адекватних відповідників у українській мові, що ускладнює їхнє використання в професійному спілкуванні. Це підкреслює необхідність постійного вдосконалення знань фахівців, щоб вони могли ефективно орієнтуватися в нових термінах і концепціях, що постійно з'являються у швидко змінюваній галузі комп'ютерних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алієва О. Н. Семантика, структура, функціонування інваріанта англійського терміна мистецтва: автореф. дис. … канд. філол. наук. / Алієва Ольга Назірівна; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів. 2017. 24 с.
2. Алієва О. Н. Семантичний інваріант як компонент терміноутворення. Вісник Львівського університету. Серія Іноземні мови. Львів: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2010. Вип. 17. С. 88-93.
3. Бевз Г. П. Фахова мова як засіб професійної комунікації. Київ: Наукова думка, 2019. С. 125–130.
4. Бевз Т. А. Загальні закономірності семантичної деривації. URL: http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Philologia/60092.doc.htm (дата звернення: 09.10.2024).
5. Боднар О. Б. Особливості перекладу термінологічної лексики. Філол. студії, 2012. Вип. 8. С. 52-54.
6. Бондар М. В. Описовий переклад як спосіб відтворення безеквівалентної турецької лексики в українських художніх перекладах. Science and education a new dimension. Philology. 2014. Т. 2, № 5. С. 55-59.
7. Василенко О. М. Особливості перекладу термінології в інформаційних технологіях. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. С. 54–65.
8. Вільна енциклопедія «Вікіпедія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org.
9. Гнатюк О. М. Лексико-семантичні особливості перекладу англомовної термінології сфери міжнародного співробітництва українською мовою (на матеріалі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС): дис. магістра. Київ, 2022. 43 с.
10. Гончаренко С. У. Теорія і практика професійного мовлення. Харків: Видавництво "Основа", 2018. С. 45–62.

11. Даниленко Л. П. Українська термінологія: Науково-методичні аспекти формування та використання. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2021. С. 89–102.
12. Дудок Р. І. Проблема значення смислу терміна в гуманітарних науках: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 201 с.
13. Желязкова В. В. Семантика: теорія і практика: навч.-метод. посіб. для студ. спец. 035 Філологія («Прикладна лінгвістика»). Миколаїв: Іліон, 2018. 180 с.
14. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI ст.: англоукраїнський словник. Вінниця: Нова книга, 2008. 360 с.
15. Іванов В. С. Технічна термінологія в сучасній українській мові. Київ: Академперіодика, 2020. С. 33–47.
16. Іщук А. А. Структурні та семантичні особливості англомовної економічної термінології. Германські мови: Том 33 (72) № 2. Ч. 1. С. 142-148.
17. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: [у 2-х ч.] / В. І. Карабан. Вінниця: Нова Книга, 2001. Ч. ІІ: Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. 302 с.
18. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : [у 2-х ч.] / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2001. – Ч. 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. – 302 с.
19. Карпенко Ю. О. Основи теорії термінології. Одеса: ОНУ ім. Мечникова, 2019. С. 18–29.
20. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. Режим доступу до ресурсу: http://eprints.zu.edu.ua/1545/1/84.pdf (дата звернення: 10.10.2024).
21. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу / А. Я. Коваленко. Київ: ІНКОС, 2002. 320 с.

22. Ковальчук І. А. Проблеми стандартизації термінів у сфері інформаційних технологій. Київ: Видавництво НТУУ "КПІ", 2021. С. 98–110.
23. Колесник А. О., Бєлікова О. Ф. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг, 2010. Вип. 1. С. 719-727.
24. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. 148 с.
25. Кузнєцова І. В. Семантична структура комп'ютерних термінів в українській мові. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2019. С. 78–89.
26. Литвиненко Н. О. Термінологія сучасних інформаційних технологій: специфіка перекладу та використання. Донецьк: Донецький національний університет, 2020. С. 42–55.
27. Овсієнко Л. М. Формальна структура терміна та її складники. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: «Філологія». 2022. Журналістика: Т. 33 (72) № 3. 43 с.
28. Пелешенко В. І. Термінологія інформаційних технологій: семантичні та функціональні особливості. Дніпро: ДНУ ім. Олеся Гончара, 2020. С. 115–128.
29. Полякова Л. А. Лінгвістичні аспекти розвитку термінології в сфері інформаційних технологій. Київ: ВЦ "Київський університет", 2021. С. 123–134.
30. Попович Ю. В., Бялик В. Д. Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: «Філологія». 2020. Соціальні комунікації: Т. 31 (70) № 2. Ч. 2. С. 98-103.
31. Ребрій О. В. Оказіоналізми в сучасній англійській мові (структурно-функціональний аналіз): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.

філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О. В. Ребрій. – Харків, 1997. – 18 с.

32. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : [монографія] / О. В. Ребрій. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.
33. Савченко Л. В. Формування фахової мови: мовна компетенція та комунікативна діяльність. Київ: ВЦ "Київський університет", 2018. С. 79–90.
34. Саламаха М. Я. Англомовний термін сфери охорони довкілля та його базові ознаки. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія: «Філологічна». 2014. Вип. 45. С. 49-52.
35. Семенюк Н. Г. Сучасна українська термінологія та її роль у професійній комунікації. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2020. С. 91–104.
36. Сидоренко О. В. Мовні засоби професійної комунікації у сфері ІТ. Київ: Видавництво КНУ ім. Тараса Шевченка, 2020. С. 63–76.
37. Соколова М. І. Формування термінології інформаційних систем у сучасній українській мові. Київ: Інститут української мови НАН України, 2019. С. 35–48.
38. Соколовська В. Українська термінологія з генетики: походження, структура, системність (лінгвістичні аспекти): автореф. дис. канд. філол. наук. Київ, 1999. 20 с.
39. Сошко О. Г. Метафоричне переосмислення просторових ознак у фразеологізмах на позначення внутрішніх характеристик людини (на матеріалі української, німецької та англійської мов). Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 5 (73). С. 93–95.
40. Стилістика ділового мовлення та редагування службових документів для спеціальності «Діловодство». Режим доступу до ресурсу: https://sbc.ptngu.com/20L10P5.html (дата звернення: 09.10.2024).

41. Ткаченко Л. В. Актуальні питання розвитку української наукової термінології. Львів: Львівська політехніка, 2021. С. 92–106.
42. Циганок Г. М. Структурно-семантичні особливості термінів та їх переклад. Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Philologia/60092.html (дата звернення: 09.10.2024).
43. Чайка О. В. Новітній погляд на поняття «термін» у лінгвістиці. Філологічний часопис. 2020. Вип. 2 (16). С. 44–52.
44. Чернявська О. Г. Мовні інновації та термінологічна модернізація у сфері високих технологій. Вінниця: Університетська книга, 2020. С. 51–63.
45. Шевченко М. І. Професійна комунікація в контексті розвитку технологій. Харків: Харківський національний університет, 2019. С. 112–124.
46. Шумило Т. В. Тенденції розвитку української професійної мови в інформаційних технологіях. Полтава: ПНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2021. С. 27–39.
47. Яременко П. М. Формування української термінології в галузі комп’ютерних технологій. Київ: НАН України, 2018. С. 145–158.
48. Allendorf K. Meaning and learning the meanings of words. 32nd edition. M., 1965. 73 p.
49. Barron D. W. Pascal – The Language and its Implementation [Electronic resource] / D. W. Barron. – 1981. – 301 p. – Access : https://books.google.com.ua/books/about/PASCAL.html?id=X6hQAAAAMAAJ&redir_esc=y.
50. Bell R. T. Translation and Translating: Theory and Practice / R. T. Bell. – L. : Longman, 2000. – 266 c.
51. Brian W. Why Pascal is Not My Favorite Programming Language / W. Brian // Archived 2009-04-28 at the Wayback Machine. – 1981.

52. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation / J. C. Catford – L. : Longman, 2001. – 266 c.
53. Crystal D. A dictionary of linguistics and phonetics. 3rd edition. Cambridge: MA Basil Blackwell, 1991. 346 p.
54. Dictionary of computer science, engineering, and technology / [Ed. Ph. A. Laplante]. – CRC Press, 2001. – 560 p.
55. Elliott J. The Steve Jobs way: iLeadership for a new generation / Jay Elliott; William L. Simon. – Philadelphia : Vanguard, 2011. – 71 p.
56. Fantinuoli C. Specialized Corpora from the Web and Term Extraction for Simultanious Interpreters / C. Fantinuoli // XML International – 2013. – P. 173–190.
57. Felber H. Terminology Manual / H. Felber // General Information Programme and UNISIST. International Information Centre for Terminology / [ed. by H. Felber]. – Paris : Unesco : Infoterm, 1984. – 426 p
58. Forsyth R. S. Pascal in Work and Play / R. S. Forsyth. – London ; New York : Chapman and Hall, 1982. – 360 p.
59. Fortran Variable Declarations. Compaq Fortran / [Retrieved 19 November 2014. The form CHARACTER*(*) is an obsolescent feature in Fortran 95]. – Texas, Huston, US : Compaq Computer Corporation, 1999.
60. Galperin B. Large Eddy Simulation of Complex Engineering and Geophysical Flows / B. Galperin. – London : Cambridge, 1993. – 573 p.
61. Gerber A. MOF to EMF and back again / A. Gerber // Cooperative Research Centre for Enterprise Distributed Systems (DSTC). – 2011. – P. 56–60.
62. Graham D. Foundation of software testing ISTQB Certification / Graham D. – L. : Tomson, 2005 – 235 p.
63. Grogono P. Programming in Pascal / P. Grogono. – [Revised Edition]. – Mass. : Addison-Wesley, 1980. – 420 p.
64. Hacker B. C. American Military Technology: The Life Story of a Technology / Barton C. Hacker. – Westport: Greenwood Press, 2006. – 205 p.

65. Haines L. H. Serial compilation and the 1401 FORTRAN compiler / L. H. Haines // IBM Systems Journal ; [This article was reprinted, edited, in both editions of Lee, John A. N. (1967). Anatomy of a Compiler. Van Nostrand Reinhold] – 1965. – №4 (1). – P. 73–80.
66. Hervey S. Thinking Spanish Translation: A Course in Translation Method: Spanish into English / S. Hervey, I. Higgins, L. M. Haywood. – L.; NY : Routledge, 2008. – 415 p.
67. Interactive terminology for Europe [Electronic resource] // Online translator. – Access : http://iate.europa.eu.
68. Internal Translator (IT) A Compiler for the IBM 650 [Electronic resource] / [by A. J. Perlis, J. W. Smith, and H. R. Van Zoeren]. – Access : http://bitsavers.informatik.uni-stuttgart.de/pdf/ibm/650/CarnegieInternal Translator.pdf.
69. Kastberg P. Information and Documentation Management in the Training of Technical Translators as opposed to teaching technical science. / P. Kastberg // LSP & Professional Communication: An International Journal. – 2002. – Volume 2. – Number 1. – P. 57–66.
70. Latinis Simple Online Dictionary. URL: https://www.latin-is-simple.com/en/vocabulary/adjective/91/ (дата звернення: 08.10.2024).
71. Loescher W. Translation performance, translation process and translation strategies. Tuebingen: GutenNarr, 1991. 82 p.
72. Lotte D. Issues of borrowing and organizing foreign. M.: Nauka, 1982. 149 p.
73. McKeown K. R., Radev D. R. Collocations. New York: Columbia University, 2002. 37 p.
74. Newmark P. Approaches to Translation. Hertfordshire: Prentice Hall, 1988. 39 p.
75. Nuida E. The theory and practice of translation. Leiden: Brill Academic Pub, 2003. 50 p.

76. Pearson J. Terms in Context. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 1998. 23 p.
77. Rainwater J. H. Herding Cats: A Primer for Programmers Who Lead Programmers / Hank Rainwater. URL: https://books.google.com.ua/books?id=sT (дата звернення: 07.10.2024).
78. Sag I. A., Baldwin T., Bond F., Copestake A., Flickinger D. Multiword Expressions: A Pain in the Neck for NLP. In: Proc. of 3rd Int'l Conf. Intell. Text Proc. and Comp. Linguistics. Mexico City, 2002.
79. Slate J. E., Zukis W. B. The Chief Information Officer Role / John E. Slate, William B. Zukis. URL: https://books.google.com.ua/books?id=bM (дата звернення: 07.10.2024).

SUMMARY

The development of information technologies and innovative changes in various spheres of human activity contribute to the formation of a new professional vocabulary, which is an integral part of specialized communication of computer specialists. The professional language of IT specialists is characterized by specific terminology, a wealth of neologisms and the use of borrowings, which requires careful analysis both in terms of structural and semantic characteristics and translation aspects. The relevance of studying the professional vocabulary of computer specialists is due to its significant role in ensuring the accuracy and efficiency of communication in the process of working with information systems, software and computer networks.

The extent to which this topic has been studied demonstrates the interest of many scholars in the study of terminology in the field of computer technology. In particular, a notable contribution was made by such researchers as O. Levadska, L. Kalashnikova and others who analyzed the structural features and specifics of the translation of English-language computer terms. However, the issues of a comprehensive analysis of structural and semantic characteristics and translation difficulties remain insufficiently studied, which necessitates further research and the relevance of this qualification work.

The object of the study is the professional vocabulary used by computer specialists.

The subject of the study is the structural and semantic features of the professional vocabulary of computer specialists and the problems of its translation.

The purpose of this paper is to study the professional vocabulary of computer specialists in terms of its structural and semantic organization and translation aspects.

In order to achieve this goal, the following tasks need to be accomplished:

1) to analyze scientific approaches to the study of professional vocabulary in the field of computer technology;

2) to characterize the structural and semantic features of the professional vocabulary of computer specialists;

3) to study the difficulties of translating terms related to information technology;

4) to develop recommendations for translators on how to work with the professional vocabulary of computer technology specialists.

The research methodology is based on an integrated approach that combines elements of comparative, structural and semantic analysis. When studying the professional vocabulary of computer technology specialists, general scientific methods of analysis, generalization and descriptive method were used, as well as methods of linguistic analysis of terminology, including analysis of structural features, determination of semantic relations and study of contextual use of terms, namely the method of direct components, the method of component analysis, the method of paraphrasing, contextual and distributional analysis. In addition, to study the translation aspects, the methods of comparing original texts with their translations were used, as well as the study of typical translation transformations used to convey specific terminology, which can be combined under the name of the method of translation analysis.

The scientific novelty of the work lies in the study of structural and semantic characteristics of the professional vocabulary of computer specialists in the context of its translation difficulties. The work reveals the specifics of terminology, which often undergoes changes due to the influence of the English language, and offers an analysis of new trends in terminology formation. The study also includes the development of recommendations for translators working with computer terms, taking into account modern translation challenges.

The theoretical significance of the study lies in its contribution to the development of terminology theory and translation studies. The work complements the knowledge about the structural and semantic features of professional vocabulary and the specifics of translating terms in the field of information

technology, which expands the possibilities of theoretical analysis of linguistic phenomena in the context of intensive development of technical disciplines.

The practical value of the study lies in its usefulness for translation specialists working with professional vocabulary in the field of computer technology. The results of the study can be used as material for training courses in the translation of specialized literature and industry texts, as well as for the development of practical recommendations that facilitate the translation of terms and help avoid common mistakes.

The paper consists of an introduction, two chapters (theoretical and practical), general conclusions, and a list of references.

The introduction substantiates the relevance of the chosen scientific issue; defines the object and subject of the study, its purpose and objectives, and research methods; describes the research material, outlines the scientific novelty, theoretical and practical significance of the research.

The first chapter of the paper focuses on the theoretical and methodological foundations of the study of professional vocabulary in the field of computer technology.

The second chapter is devoted to the practical analysis of the lexical material under study, namely its structural and semantic characteristics and translation features using an integrated approach; relevant practical conclusions and generalizations are offered.

The total volume of the work is 95 pages, the bibliography includes 79 sources of references. The paper is illustrated with 4 tables.

The conclusions of the study summarize the key results of the analysis of the professional vocabulary of computer specialists, covering theoretical and practical aspects of the material studied. Given the dynamic nature of the industry, it is important to highlight the main terms and their meanings, as well as to consider the problems associated with the translation and use of terminology in professional communication. The findings emphasize the importance of accuracy in the use of professional vocabulary, which, in turn, contributes to improved communication

between professionals and the successful implementation of innovations in the field of computer technology.

The first chapter of the study focuses on the definition of the concept of professional vocabulary and its importance in a specialized language. Professional vocabulary includes terms and expressions with a specific meaning within a particular field of knowledge, in particular in computer technology. These terms are important tools for the accurate exchange of information among professionals, which ensures effective communication and understanding.

It has been established that professional vocabulary has several functions: first, it helps to formulate complex concepts and ideas, simplifying their perception, which is especially important in the field of computer technology; second, terms serve as a means of standardizing communication, which helps to avoid misunderstandings between specialists who may work in different countries or fields of activity.

The analysis has shown that the correct use of professional vocabulary not only improves the quality of communication, but also contributes to the creation of a common language among specialists, which is important for successful teamwork. Thus, professional vocabulary becomes the basis for the development of professional identity and the formation of a community of professionals who share knowledge and experience in their field.

The second chapter of the study deals with the structural and semantic characteristics of professional vocabulary in the field of computer technology and the peculiarities of its transmission in Ukrainian.

The analysis has revealed a significant variety of terms that actively reflect the latest technological achievements. Among them are such terms as “artificial intelligence”, “big data analytics” and “cybersecurity”, which have become an integral part of the daily practice of specialists. The study also showed that the terms not only vary in form, but are also subject to semantic changes driven by the development of new technologies and concepts that require constant updating of the professional vocabulary of specialists. This updating of the terminology system

necessitates the adaptation of communication strategies in the professional environment, as terms can acquire new meanings and contexts that affect the understanding and interaction between professionals.

It has been determined that the problems that arise when translating computer technology terms are important for specialists in this field. Many terms do not have adequate Ukrainian equivalents, which significantly complicates the translation process and, accordingly, communication between professionals. This leads to the need to use borrowings or create new terms, which can cause misunderstandings and errors in interpretation of meanings.

The study also included an analysis of different translation methods and strategies that can be applied to preserve the accuracy and meaning of the original terms. Adapting terminology to the linguistic and cultural context is critical to ensure effective communication between professionals from different countries. Thus, understanding the specifics of the terminology system and the ability to navigate translation methods can significantly improve the quality of communication and reduce the risk of misunderstandings in professional activities.

The study also revealed the dynamic nature of professional terminology, which is constantly changing in the face of rapid technological development. This indicates the need for constant updating of knowledge and adaptation of specialists to new terms and concepts emerging in the industry. Regular communication and exchange of experience between specialists, as well as the introduction of new terms in the educational process are important aspects that contribute to the improvement of professional competence and efficiency of teams in the field of computer technology.

The study also points to the practical challenges that arise in the process of translation and adaptation of terminology. Many terms do not have adequate equivalents in Ukrainian, which makes it difficult to use them in professional communication. This emphasizes the need to constantly improve the knowledge of specialists so that they can effectively navigate new terms and concepts that are constantly emerging in the rapidly changing field of computer technology.